

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет обліку та фінансів
Кафедра гуманітарних і соціальних дисциплін

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття ступеня вищої освіти
магістр

на тему: «Особливості та проблематика перекладу англomовних
юридичних термінів та документів в ІТ праві»

Виконав: здобувач вищої
освіти
за освітньо-професійною
програмою
Германські мови і переклад
(англійська та німецька мови)
спеціальності 035 Філологія
ступеня вищої освіти Магістр
групи 1
Ватраль Я.О.
Керівник: Матвієнко Л.Г.
Рецензент: Рудич О.О.

Полтава - 2023 року

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет обліку та фінансів
Кафедра гуманітарних і соціальних дисциплін

Освітньо-професійна програма Германські мови і переклад
(англійська та німецька мови)
Спеціальність 035 Філологія
Ступінь вищої освіти Магістр

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
_____Наталія СИЗОНЕНКО
15 листопада 2022 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ

Ватраля Яна Олександровича

1. Тема кваліфікаційної роботи: «Особливості та проблематика перекладу англійськомовних юридичних термінів та документів в ІТ праві». Керівник роботи: Матвієнко Леся Григорівна, доцент Полтавського державного аграрного університету, доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін. Затверджено засіданням кафедри протокол №6 28 жовтня 2022 року

2. Строк подання здобувачем вищої освіти роботи 03 листопада 2023 року

3. Вихідні дані до роботи: наукові статті, підручники, аналітичні матеріали, наукові роботи.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

Розділ 1. Юридичний дискурс та особливості його перекладу.

Розділ 2. Термінологія в дискурсі інформаційних технологій.

Розділ 3. Особливості перекладу юридичних документів в сфері ІТ-права з англійської на українську мову.

5. Перелік графічного матеріалу: схеми, рисунки, графіки, діаграми за темою та об'єктом дослідження.

6. Дата видачі завдання: 15 листопада 2022 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Вибір і затвердження теми роботи.	03.10.2022 – 31.10.2022	
2	Складання і затвердження розгорнутого плану та завдання на кваліфікаційну роботу	01.11.2022 – 15.11.2022	
3	Опрацювання літературних джерел	16.11.2022- 31.12.2022	
4	Збір, вивчення і обробка інформації, необхідної для виконання роботи	16.11.2022- 31.12.2022	
5	Виконання теоретичного розділу роботи	16.11.2022- 31.12.2022	
6	Виконання аналітичних розділів роботи	01.02.2023-26.10.2023	
7	Оформлення тексту роботи	27.10.2023 – 10.11.2023	
8	Попередній захист роботи на кафедрі	06.11.2023 – 08.11.2023	
9	Нормо-контроль	09.11.2023 – 12.12.2023	
10	Доопрацювання роботи з урахуванням зауважень і пропозицій	11.12.2023 – 12.12.2023	
11	Захист кваліфікаційної роботи	26.12.2023 р.	

Здобувач вищої освіти _____ Ян ВАТРАЛЬ

Керівник роботи _____ Леся МАТВІЄНКО

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ЮРИДИЧНИЙ ДИСКУРС ТА ОСОБЛИВОСТІ ЙОГО ПЕРЕКЛАДУ	9
1.1. Юридичний дискурс та його формування	9
1.2. Проблематика перекладу юридичних документів у сучасному перекладознавстві	14
РОЗДІЛ 2. ТЕРМІНОЛОГІЯ В ДИСКУРСІ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	31
2.1. Особливості термінології ІТ-сфери	31
2.2. Семантичні особливості англомовних термінів в ІТ	36
2.3. Особливості вживання термінів в юридичному дискурсі англомовних інформаційних технологій	42
РОЗДІЛ 3. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ЮРИДИЧНИХ ДОКУМЕНТІВ В СФЕРІ ІТ-ПРАВА З АНГЛІЙСЬКОЇ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ	42
3.1. Характеристики лексико-семантичних еквівалентів та трансформацій при перекладі юридичних документів зі сфери ІТ-права	47
3.2. Види та особливості граматичних трансформацій при перекладі юридичних документів англомовного ІТ-дискурсу	57
ВИСНОВКИ	64
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	67
ДОДАТКИ	73

ВСТУП

Актуальність теми. Темпи розвитку суспільства і всіх галузей сучасного життя вимагають удосконалення словникового запасу, здатного передати сутність нових понять, формування яких пов'язане з подальшою сегментацією людиною навколишнього світу, в тому числі і в сфері юридичних документів. З'являються нові поняття, які впроваджуються у документи і регламентуються відповідним законодавством, наприклад, в сфері цифровізації економіки. Аналіз наукових досліджень галузевих термінологічних систем підтверджує, що питання терміна залишається одним із провідних у лінгвістиці. У центрі уваги дослідників – термінологічні системи різних галузей науки, засновані, як правило, на матеріалі однієї мови.

З розвитком міжнародних відносин використання документації на іноземній мові набуває спеціалізованого спрямування, одним із проявів якого є термінологічний білінгвізм. Терміни з різних галузей знань утворюють власні системи в українській та іноземних мовах з внутрішнім упорядкуванням елементів. Пошук оптимальної відповідності між цими системами є пріоритетним завданням сучасної філології, орієнтованої на якісне навчання іноземних мов.

Необхідність міжнародної гармонізації законодавства, прикладом якої є правова база Європейського Союзу, вимагає глибокого розуміння відмінностей і подібності між правовими системами. Це розуміння тісно переплітається зі знанням юридичної термінології. Вивчаючи юридичну термінологію англійською мовою, можна точно зрозуміти сучасну концептуальну та лексичну репрезентацію юриспруденції, яка тісно пов'язана з глибинними механізмами людської інтелектуальної діяльності. Цей зв'язок відображається в розвитку засобів вираження, моделей і правил, що регулюють юридичну практику та організацію, а також у загальній структурі самого юридичного дискурсу. У сучасному світі ефективна

комунікація між фахівцями стає все більш складною через зростаючу спеціалізацію наук. Щоб подолати цю перешкоду, вкрай важливо налагодити процес організації, координації та стандартизації спеціальної лексики, зокрема в англійській мові. Ці процеси можуть бути досягнуті лише шляхом чіткої категоризації окремих термінологій, визначення зв'язків між різними елементами в системі та їхнього логічного розташування. Отже, важливість перекладу правових документів з англійської на українську залишається значною, оскільки це дозволяє зберегти актуальність і точність правових концепцій обома мовами.

Дослідженню даної проблеми приділяли увагу такі сучасні дослідники-лінгвісти, як Бородіна А. І., Карабан В. І., Сурмін Ю. П., Мороховський А. К., Шейко В. М., Кушнарєнко Н. М., Берков В. Ф. та ін. Однак, у сучасній лінгвістиці існує розходження думок з даної проблеми, а також накопичення нових фактів і нові підходи та методи аналізу зумовлюють постійну необхідність і можливість подальших досліджень.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Кваліфікаційна робота виконана у межах основних напрямів науково-дослідних робіт кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін за темою: «Актуальні питання сучасної філології та особливості викладання мовних дисциплін в аграрному вищому навчальному закладі».

Мета та завдання дослідження. Метою роботи є дослідження особливостей перекладу юридичних термінів та документів в сфері ІТ-права з англійської мови на українську. Досягнення поставленої мети зумовило необхідність виконання таких завдань:

- проаналізувати теоретичні засади функціонування юридичного дискурсу та його особливостей;
- окреслити проблематику перекладу юридичних документів у сучасному перекладознавстві;
- визначити особливості перекладу юридичних документів ІТ-напряму;

- здійснити переклад юридичних документів та дослідити перекладацькі трансформації, які застосовані при перекладі;
- визначити особливості лексико-семантичних еквівалентів та трансформацій при перекладі юридичних документів в сфері ІТ-права;
- проаналізувати види та особливості граматичних трансформацій при перекладі юридичних документів англomовного дискурсу в сфері ІТ-права.

Для вирішення цих задач використовуються такі методи: описовий, зіставний, порівняльний методи, а також метод суцільної вибірки.

Об'єкт дослідження – англійська юридична термінологія та її еквіваленти українською мовою.

Предмет дослідження – особливості перекладу англomовних юридичних документів українською мовою.

Методи дослідження. Для досягнення поставлених завдань були використані такі методи: дедуктивний метод був використаний для опрацювання теоретичного і фактичного матеріалу з проблематики дослідження; індуктивний метод був використаний для узагальнення наукових концепцій і теорій з дослідження безеквівалентної лексики та специфіки науково-технічних текстів; описовий метод був використаний для структурування перекладацьких трансформацій, що аналізувалися в роботі; лінгвістичний аналіз був використаний для дослідження лінгвістичних аспектів адекватного перекладу спеціальних текстів юридичного спрямування з англійської мови; елементи дискурс-аналізу були використані для обґрунтування застосування конкретних мовних трансформацій під час перекладацької діяльності; елементи лінгвопрагматичного підходу були використані для обґрунтування застосування конкретних мовних трансформацій під час перекладацької діяльності;

Наукова новизна дослідження полягає у проведеному комплексному аналізі особливостей та проблематики перекладу англomовних юридичних термінів та документів в сфері ІТ-права. Дослідження розкриває нові підходи до вивчення та розв'язання лінгвістичних та термінологічних аспектів

перекладу, враховуючи специфіку сучасних міжнародних відносин та динамічний розвиток інформаційних технологій.

Практична цінність одержаних результатів полягає у їхній цінності для професійних перекладачів, які працюють у науково-технічній сфері, а також для студентів і викладачів вищих навчальних закладів, що спеціалізуються у галузі перекладу та філології. Аналіз мовних категорій та перекладацьких трансформацій, спрямований на роботу з безеквівалентною лексикою науково-технічної сфери, надає практичні інструменти для оптимізації процесу перекладу, сприяючи вдосконаленню якості та точності перекладених текстів у цій специфічній галузі.

Особистий внесок здобувача - проведення аналізу літературних джерел та наукових публікацій, збір та аналіз матеріалів, апробація результатів та розробка рекомендацій.

Апробація результатів дослідження. Апробація науково дослідження відбувалася в ході участі в науково-практичних конференціях, круглих столах та інших наукових заходах: IV Всеукраїнська науково-практична конференція «Мова і міжкультурна комунікація: теорія та практика», в межах роботи наукового гуртка «Програмне забезпечення професійної діяльності лінгвіста».

Публікації. Ватраль Ян Міжкультурна комунікація та переклад в іт праві. *Мова і міжкультурна комунікація: теорія та практика* : зб. матеріалів IV Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 22 березня 2023 р.). Полтава : ПДАУ, 177-179.

Ватраль Я. О., Бондаренко К. Ю., Мацола Я. І. Застосування Вікі-технологій у перекладі спеціальних текстів. *Цифровізація науки та сучасні тренди її розвитку: матеріали V Міжнародної студентської наукової конференції*, м. Житомир, 24 листопада, 2023 рік. ГО «Молодіжна наукова ліга». Вінниця: ТОВ «УКРЛОГОС Груп», 2023. С. 359-362.

Структура роботи: робота складається з вступу, трьох розділів з підрозділами, висновків та переліку використаних джерел. Робота викладена на 83 сторінках, з них 58 сторінок основного тексту, список використаних джерел та додатки.

РОЗДІЛ 1

ЮРИДИЧНИЙ ДИСКУРС ТА ОСОБЛИВОСТІ ЙОГО ПЕРЕКЛАДУ

1.1. Юридичний дискурс та його формування

Юридичний дискурс — це складна практика, яка діє в рамках історичних і соціокультурних норм. Він не тільки формує зміст правових норм, але й служить меті встановлення норм, легітимізації юридичних дій та ефективного управління та моніторингу соціальних взаємодій [4, с. 55]. Правовий дискурс охоплює різні процеси формування змісту, які тісно пов'язані зі встановленням правил, що регулюють соціальні взаємодії між індивідами. Ці процеси також стосуються повноважень і легітимності тих, хто має владу, а також прав і обов'язків усіх учасників правового дискурсу.

У цьому аналізі ми розглянемо різні моделі комунікації, які були розроблені в галузі соціолінгвістики, а також компонентну структуру дискурсу. Зокрема, ми зосередимося на відмінних характеристиках юридичного дискурсу, включаючи його цілі, мовні ресурси та тексти, створені в цьому контексті.

Правовий дискурс спрямований на регулювання та контроль соціальної реальності, охоплюючи відносини, ролі та позиції індивідів у соціальній структурі. Ця мета підтримується політичними, соціально-культурними та економічними засадами та підкріплюється системою соціального контролю, який може залучати такі інститути, як освіта та релігія. Важливо зазначити, що правовий дискурс функціонує в рамках існуючих суспільних відносин, значень і змісту, а не формує нові уявлення про моральні категорії. Натомість він використовує вже існуючі концепції моральних категорій для побудови своїх систем визначень, доказів і пояснень.

Мова, є відмінною та унікальною, часто слугуючи спеціальним комунікативним кодом в інституційних умовах. У цій мовній структурі існують внутрішні закони, які розвинулися в процесі створення законів і їх

застосування. Ці закони встановлюються спеціальними законодавчими актами або розвиваються юридичною практикою. На функціонування мови в правовій сфері впливають різні чинники, як лінгвістичні, так і екстралінгвістичні. Лінгвістичні чинники включають внутрішні тенденції розвитку мовної системи як з точки зору її синхронічного (сучасний стан), так і діахронічного (історична еволюція) аспектів, а також міркування економії мовлення. Екстралінгвістичні фактори можуть включати соціальні, політичні чи ідеологічні причини, які формують мову, що використовується в юридичному дискурсі.

Мова, яка використовується в галузі права, відома своїми відмінними якостями, які включають офіційність, вичерпність, стислість, але логічність, систематичність, об'єктивність, мотивацію, однозначність, певність, обов'язковість та інформативність, чіткість, точність і певність. Він також демонструє нейтральність, стандартизованість, послідовність і нормативний характер у використанні мовних засобів і технік [21, с. 61].

Правова мова також виконує аксіологічну функцію, надаючи платформу для правової та морально-етичної оцінки. Він дозволяє оцінювати дії, поведінку та рішення в рамках правового поля, тим самим сприяючи створенню справедливого та справедливого суспільства. Нарешті, мовний код права виконує естетичну функцію. Він відповідає за мовну досконалість тексту закону, встановлюючи стандарт для всіх правових документів. Це гарантує, що юридичні тексти є зрозумілими, точними та естетично привабливими, підвищуючи їх доступність та розуміння. Мова виконує гносеологічну функцію. Вона дає засоби і методи, необхідні для правового пізнання та оволодіння соціально-правовим досвідом. Завдяки цій функції люди можуть отримати глибоке розуміння правової системи та її тонкощів. Терміналогія права виконує культурну функцію це сприяє збереженню та передачі правових знань і правової культури. Використовуючи специфічну мову та термінологію, професіонали в галузі права можуть забезпечити спадкоємність і розвиток правових традицій і практики. Крім того,

Терміналогія права відіграє вирішальну комунікативну роль. Це полегшує юридичну комунікацію, гарантуючи, що професіонали з права можуть ефективно донести свої наміри, аргументи та правові тлумачення до інших. Лексика права виконує безліч функцій, починаючи від найменування правових реалій і закінчуючи регулюванням людської поведінки та збереженням правової культури.

Його значення полягає в його здатності сприяти ефективній правовій комунікації та сприяти справедливому та впорядкованому суспільству. Лексика права виконує номінативну функцію, яка передбачає називання та ідентифікацію правових реалій і понять. Це дає змогу фахівцям із права чітко сформулювати та визначити різні юридичні терміни та ідеї. Лексика права є складною і багатофункціональною підсистемою літературної мови, яка виконує численні важливі функції. Ці функції можна загалом розділити на два типи: загальні мовні функції та спеціальні функції, пов'язані з правовою сферою. В цілому первинною функцією мови права є її регулятивно-волюнтативна роль. Воно дає правовій системі можливість регулювати поведінку людей і суспільні відносини через волю суб'єкта права та її вплив на правосвідомість. Таким чином лексика права сприяє підтриманню порядку та злагоди в суспільстві [22, с. 157].

Реалізація тієї чи іншої групи фундаментальних і приватних здібностей на рівні мовлення залежить від наміру і мети, змісту і структури, жанру і способу правового документа. Проте сукупність мовно-стилістичних прийомів, різновидів мовленнєвих актів, притаманних юридичному дискурсу, свідчить про їх узгодженість з метою юридичного дискурсу, якою є регламентація та стандартизація взаємодій між особами.

Важливо визнати, що мовні одиниці та методи, які використовуються в юридичному дискурсі, створюють окрему систему, яка не завжди може мати еквіваленти в повсякденній мові. Наприклад, такі терміни, як «претензія» чи «презумпція», можуть не мати прямих аналогів, тоді як певні терміни, такі як «свідок» або «ризик», можуть мати оманливу подібність. Ця невідповідність

у мові може створювати проблеми для осіб, які погано володіють мовою права, що ускладнює для них розуміння правових концепцій. Насправді мова, яка використовується в юридичному дискурсі, займає домінуючу позицію порівняно з повсякденним дискурсом, і лише офіційно встановлені тлумачення юридичних термінів вважаються точними.

Мова, яка використовується в правовому дискурсі, підкреслює авторитет і силу правової системи, контрастуючи з мовою, яка використовується в повсякденному спілкуванні. Це розрізнення підкреслює мету правового дискурсу, яка полягає у встановленні та підтримці суспільних норм і стандартів. Мовна система, яка використовується в юридичному дискурсі, створена для відображення ідеалізованої версії соціальної системи та відносин у ній. Через специфічні лінгвістичні стратегії правовий дискурс конструює та реконструює соціальну реальність відповідно до цього ідеалізованого бачення [9, с. 157].

Побудова та мотивація юридичного дискурсу значною мірою залежать від використання специфічних типів мовленнєвих актів, таких як перформативи та декларативи. Вкрай важливо підкреслити перформативний аспект юридичних тверджень, де сама заява має силу для виконання дії. Наприклад, коли оголошується вирок, це не просто констатація юридичного факту, а перформативний мовленнєвий акт, який має юридичні повноваження діяти відповідно до власного оголошення.

У наш час науковці у цій галузі визнають, що юридична термінологія – це велика категорія словника, яка постійно розвивається та активно взаємодіє з іншими категоріями лексики, зокрема з загальноновживаними термінами та запозиченими словами. Поширення термінологічних систем призвело до появи нових викликів, таких як вплив соціальних факторів на процес найменування, які, безсумнівно, впливають на розвиток і стандартизацію нових термінологічних одиниць. Ці фактори впливають на різні аспекти термінотворення, зокрема на зовнішню та внутрішню форми термінів, їх лексичне, фонетичне та графічне зображення тощо.

З огляду на вищезазначені фактори, оцінка здатності професійної юридичної термінології до словотворення стає дедалі важливішою для визначення її сумісності із системою словотвору сучасної англійської мови.

Загальновідомо, що лексика, яка використовується в юриспруденції, так само, як і лексика, яка використовується в будь-якій іншій галузі, спирається на ті ж методи найменування, що й національна мова. Основним фактором є вибір цих методів іменування, визначення того, які з них є кращими над іншими. Коли йдеться про заповнення нинішнього простору назв у царині юридичної термінології, існують певні усталені закономірності у виборі між мотивованими чи невмотивованими назвами. У юридичній термінології англійської мови зазвичай використовуються складні назви та складні слова з чіткою внутрішньою структурою, а також запозичення з інших мов. Ці методи найменування мають очевидну перевагу, оскільки вони відповідають вимогам щодо точної кваліфікації елементів у термінологічному просторі, узгоджуючи загальну тенденцію будь-якої термінології прагнути до послідовності та регулярності.

Юридичний термін — це слово або словосполучення, що має юридичне значення, що виражає правове поняття, що використовується в процесі пізнання й оволодіння явищами дійсності з точки зору права. У своїх працях дослідники акцентують увагу на структурних особливостях професійної мови, а саме на професійній термінології. Всю лексику професійного тексту можна поділити на 4 види:

1. Терміни цієї галузі, які мають власне визначення.
2. Міждисциплінарні загальнонаукові термінологічні модулі (включаючи відповідні наукові терміни).
3. Напівтермінологія або професіоналізми, до складу яких може входити номенклатура, хоча, як правило, професіоналізми можна тлумачити на відміну від номенклатурних одиниць.
4. Професійні терміни, які не претендують на точність і однозначність, мають високий рівень образності і емоційно забарвленого змісту [3, с. 25].

Не тільки зовнішні класифікації фахових термінів, судову роль відіграє його внутрішня структура, в якій виділяються наступні ознаки: власне семантика (денотативна, конотативна, прагматична); мотивованість, що розпадається на різні види мовної та термінологічної мотивованості; сигніфікативне значення (позначення спеціального поняття, вербалізація спеціального концепту). Поняття, яке визначає термін, взаємопов'язане з іншими поняттями в тій же галузі, є елементом системи понять [22, с. 23].

Отримані в ході дослідження результати підкреслили важливість розуміння юридичного дискурсу як особливого мовного середовища, яке використовується юристами, суддями, законодавцями та іншими учасниками правової системи для формулювання, інтерпретації та застосування правових норм і принципів. Розділ підкреслив важливість вивчення та аналізу юридичного дискурсу для покращення якості правових текстів, забезпечення точності юридичних визначень та збереження юридичного публічного порядку. Зрозуміння основних аспектів формування та розвитку юридичного дискурсу може сприяти покращенню комунікації між юристами та іншими учасниками правового процесу, а також забезпечити більшу чіткість та розуміння правових документів.

Отже, розділ "Юридичний дискурс та його формування" підкреслив важливість дослідження цього аспекту юридичної науки та практики, що допомагає розуміти та вдосконалювати правовий мовлення для ефективної роботи в сфері права.

1.2. Проблематика перекладу юридичних документів у сучасному перекладознавстві

Робота перекладача пов'язана з різними сферами життя. У кожній сфері є свої характеристики та нюанси. Часом дуже важко уявити, в яку галузь знань доведеться зануритися перекладачеві при роботі над черговим

замовленням. Як правило, перекладач художніх текстів рідко виконує переклади технічні або юридичні і навпаки. При перекладі художньої літератури необхідно добре володіти літературною мовою, в той час як при роботі з технічними та юридичними текстами потрібне знання термінології, практичний досвід, а часто і розуміння предметної області. Адже за технічний і юридичний текст перекладач несе більшу відповідальність, ніж за яке-небудь художнє оповідання.

За винятком зовнішніх класифікацій фахових термінів важливу роль відіграє його внутрішня структура, в якій виділяються наступні ознаки: власне семантика (денотативна, конотативна, прагматична); мотивованість, що розпадається на різні види мовної та термінологічної мотивованості; сигніфікативне значення (позначення спеціального поняття, вербалізація спеціального концепту). Поняття, яке визначає термін, взаємопов'язане з іншими поняттями в тій же галузі, є елементом системи понять [22, с. 23].

Коли йдеться про переклад, зазвичай використовуються як граматичні, так і лексичні трансформації. Однак часто буває так, що зміни в структурі речень викликані лексичними факторами, а не граматичними. Це пов'язано з тим, що для точної передачі сенсу та наміру речення в перекладі потрібно ретельно проаналізувати вибрані слова або іноді навіть кілька слів. Тому для успішного виконання завдання перекладу вкрай важливо також звернути увагу на граматичний склад і форму вибраних слів. Не слід випускати з уваги граматичні трансформації, оскільки вони також відіграють значну роль у процесі перекладу.

Існують функціональні граматичні відповідності між мовами, які належать до різних систем, але їх ефективність залежить від різних факторів, які можуть відрізнятися. Однак, навіть коли переклад знаходить оптимальну структуру речення з урахуванням усіх відповідних факторів, залишається питання про те, як вибрати порядок слів і перекласти такі елементи, як інфінітиви та герундії. Граматична і синтаксична конструкція не мислиться в

процесі перекладу як дещо самостійне, у відриві від їх лексичного наповнення. Різноманітність граматичних засобів дає можливість використовувати їх для виділення і посилення окремих моментів вислову. Це здійснюється не лише емпатичною побудовою речення, але й вибором конструкцій визначного типу, який створює найвигідніші умови для найбільш рельєфного вираження думки [30, с. 25].

Терміни також можна створити шляхом «спеціалізації» значення загальновживаного слова. Така спеціалізація відбувається, коли основне значення слова зазнає різних змін, наприклад метафоричних чи метонімічних зсувів. Юридичні терміни, як правило, утворюються за допомогою загальновживаних слів із певною метою в межах правової сфери. Ці терміни відрізняються від повсякденних слів, оскільки вони мають певне значення, яке підкреслює ключові аспекти певних понять. Таким способом, юридична термінологія спирається на використання знайомих слів для функціональних цілей, а їх значення можуть бути спеціалізовані за допомогою різних лінгвістичних механізмів.

Вихідним матеріалом для термінів, що утворені семантичним способом, виступають сьогодні частіше інші терміни, а не лексичні одиниці – не терміни. Це пов'язано з тим, що змістова структура терміна більш строга (терміни зазвичай менш багатозначні, більш мотивовані, їх семантика включає такі семи, які більше використовуються в нових терміносистемах [21, с. 124].

Процес зміни значення слів шляхом семантичних трансформацій, термінотворення також передбачає використання тих самих методів словотворення, які використовуються в усій мові. Ці методи включають такі морфологічні процеси, як додавання префіксів або суфіксів до слів, складання різних основ слів тощо. Синтаксичні процеси, які включають утворення словосполучень, відіграють певну роль у термінотворенні. Іншим методом є морфолого-синтаксичний процес, відомий як конверсія, коли

слово змінює свою граматичну категорію без жодних змін у формі. Семантичний процес реінтерпретації використовується при формуванні термінів, який включає перевизначення слів у національній мові на основі когнітивних процесів, таких як метафоризація (асоціювання слова з іншою концепцією чи ідеєю) і метонімізація (посилання на щось опосередковане через споріднене слово або концепція) [4, с. 12].

Звідси можна виокремити такі словотвірні типи юридичних термінів, як: кореневі слова: корінна непохідна лексика; запозичена непохідна лексика; похідна лексика: терміни, утворені за допомогою суфіксації; терміни, утворені за допомогою префіксації; складні слова; терміни-словосполучення; терміни-аббревіатури; літерні умовні позначення; символи; номенклатури тощо.

Існує кілька основних підходів, які вчені використовують при перекладі термінів. Процес перекладу термінів вимагає знайомства з конкретною сферою, до якої відноситься переклад, розуміння значення термінів англійської мови та глибокого розуміння термінології рідною мовою. Під час перекладу юридичної літератури вкрай важливо враховувати, як термін взаємодіє в контексті, оскільки ця взаємодія розкриває справжнє значення слова.

Одним із основних прийомів перекладу термінів є використання лексичних еквівалентів. Ці еквіваленти - це слова чи фрази, які мають постійну і точну відповідність за значенням оригінальному слову, що перекладається. Коли термін має еквівалент у рідній мові, він стає пріоритетним компонентом у процесі перекладу. Ці терміни служать орієнтирами в тексті, дозволяючи читачеві зрозуміти, що значення інших слів залежить від них. Крім того, вони дають зрозуміти природу самого тексту. Таким чином, надзвичайно важливо, щоб перекладачі володіли здатністю ідентифікувати та використовувати відповідні лексичні

еквіваленти в своїй рідній мові. Розширюючи свої знання про еквівалентні терміни, перекладачі можуть забезпечити точність і ефективність своїх перекладів.

Другий тип - аналогічний підхід, який передбачає пошук стійкого і загальноновживаного українського словосполучення, яке може відрізнятися від англійського за образною основою, але нести те саме значення. Цей метод дозволяє ефективно передавати юридичні концепції, навіть якщо конкретні формулювання можуть відрізнятися. Четвертий підхід, антонімічний переклад, використовується, коли негативне значення англійської фрази потрібно виразити за допомогою стверджувальної конструкції українською мовою, або навпаки. Ця техніка дозволяє точно відобразити протилежні значення в перекладених юридичних термінах. Для забезпечення найвищого рівня точності та адекватності при перекладі юридичних термінів з англійської мови на українську необхідно, щоб перекладач мав досконале розуміння різноманітних «типів перекладу» [21, с. 80].

Ці різні підходи дозволяють перекладачеві вибрати найбільш прийнятний метод залежно від конкретних обставин і нюансів кожної юридичної фрази. Використовуючи ці різні види перекладу, перекладач може ефективно передавати юридичні терміни з англійської на українську з максимальною точністю та адекватністю, забезпечуючи збереження передбачуваного значення в цільовій мові.

Перший вид перекладу – це еквівалентний підхід, який передбачає пошук адекватної юридичної фрази в українській мові, яка за змістом і образною основою найбільше відповідає англійській фразі. Це гарантує, що перекладений термін точно передає передбачуване значення обома мовами.

У ситуаціях, коли український аналог не повністю передає значення англійського терміну або має інший культурний чи часовий контекст, може бути використаний підхід комбінованого перекладу. Це передбачає надання

калькового перекладу, щоб зберегти оригінальну фразу, а потім описовий переклад і український аналог для порівняння. Це дозволяє всебічно зрозуміти юридичний термін та його нюанси.

Іноді певні англійські фрази неможливо ефективно перекласти за допомогою жодного з вищезгаданих підходів. У таких випадках перекладач може вдаватися до підходу калькування, який передбачає якнайточніше збереження оригінальної англійської фрази в українському перекладі. Цей метод гарантує збереження передбачуваного значення, навіть якщо лінгвістична структура може відрізнитися. У випадках, коли в українській мові немає прямих відповідників чи аналогів, перекладач може застосувати підхід описового перекладу. Це передбачає передачу змісту англійської фрази за допомогою вільних словосполучень українською мовою, забезпечуючи точну передачу змісту, незважаючи на відсутність прямої мовної кореляції.

Тенденція інтернаціоналізації в науці зачіпає різні рівні комунікації, в тому числі і мовної. Праву як науці цей процес теж не чужий, однак, аналіз юридичних текстів дозволяє зробити висновок про наявність тенденції в англійській юридичній комунікації, яка відображає прагнення до збереження унікальних рис в англійській юридичній термінології – рис національної мови.

Існує кілька методів перекладу юридичних термінів з англійської мови українською, включаючи еквівалентний переклад, транскодування, калькування та описовий переклад. При роботі з неоднозначними юридичними термінами використовуються додаткові прийоми, такі як морфологічна трансформація, синтаксична транспозиція та синтаксична трансформація. Щоб забезпечити точний і вичерпний переклад, перекладачі часто використовують комбінацію цих прийомів, враховуючи конкретний контекст, у якому використовується термін.

У процесі транскодування слово вихідної мови перетворюється на

відповідний алфавіт мови перекладу, що дозволяє передати як звукове, так і візуальне представлення слова. У адаптивному транскодуванні літери мови перекладу використовуються для передачі більшості або всієї форми слова. Як альтернатива, змішане транскодування поєднує елементи як звукового, так і візуального представлення, де більша частина транскодованого слова відображає його звучання мовою оригіналу, а також передає певні аспекти його графічної форми.

Описовий метод перекладу використовується у випадках, коли відсутній еквівалентний термін у мові перекладу або при детальному поясненні його значення в словнику. Цей спосіб виявляється корисним для перекладу як однокомпонентних, так і багатокомпонентних (складних) термінів. Крім того, метод калькування часто використовується для перекладу складних термінів.

У певних ситуаціях перекладачі можуть виявити потребу в застосуванні кількох технік для передачі нееквівалентних термінів. Це часто передбачає поєднання трасування або перекодування з описовим перекладом, наданим у дужках. Перевага використання описового перекладу полягає в тому, що він точно передає значення іншомовного терміна. Однак недоліком є те, що пояснювальний характер цього методу може зробити усне спілкування більш складним і трудомістким. Важливо відзначити, що вибір методу перекладу залежить від цільової аудиторії. Метод калькування зазвичай використовується при перекладі для вузькоспеціалізованої аудиторії, тоді як описовий переклад більше підходить для ширшого кола читачів.

У сфері перекладу прийнято використовувати як граматичні, так і лексичні трансформації. Однак часто буває так, що зміни в структурі речення відбуваються з лексичних причин, а не граматичних. Це пов'язано з тим, що ефективна комунікація речення зазвичай потребує точного вибору слів (або кількох слів), щоб досягти вірного та точного відтворення в перекладі. Таким чином, успішне виконання завдання перекладу також залежить від

ретельного розгляду форми слова та граматичного складу, що робить корисним відокремлювати та досліджувати граматичні трансформації незалежно. Ці трансформації не слід ігнорувати, оскільки вони мають однакове значення в процесі перекладу.

Розглядаючи граматичні відповідності між мовами, важливо розуміти, що ці відповідності зазвичай є функціональними та залежать від різних факторів. Не завжди вдається знайти точну структурну відповідність у перекладі, навіть з урахуванням усіх факторів. Це викликає питання про те, як вибрати порядок слів і перекладати такі аспекти, як інфінітив і герундій. Граматична і синтаксична конструкція не мислиться в процесі перекладу як дещо самостійне, у відриві від їх лексичного наповнення. Однак різноманітність граматичних засобів дає можливість використовувати їх для виділення і посилення окремих моментів вислову. Це здійснюється не лише емпатичною побудовою речення, але й вибором конструкцій визначного типу, який створює найвигідніші умови для найбільш рельєфного вираження думки.

При перекладі матеріалів ІТ-сфери доводиться досить часто приділяти увагу граматичній структурі речення.

Еквівалентність на рівні словосполучення. Більшість складних термінів являють собою сталі словосполучення, за яким закріплене термінологічне значення, наприклад: *legal liability* – юридична відповідальність, *legal counseling* – юридична консультація, *court decision* – вирок суду.

На думку В. І. Карабана, значна кількість термінів підпадає під категорію препозитивних атрибутивних словосполучень. Ці фрази складаються з означального та позначуваного компонента, причому означальне займає перше місце у фразі [22, с. 119].

Незалежно від кількості компонентів атрибутивні словосполучення завжди знаходяться у залежних один від одного зв'язках, одна частина завжди виступає в ролі означення (атрибутивний компонент), а інша є головною (ядром словосполучення). Атрибутивний компонент займає

позицію з лівої сторони (початкову), а ядро знаходиться справа (завершальна позиція). Залежність відносин між частинами препозитивних атрибутивних словосполучень графічно можна зобразити у наступному вигляді: constituent element → offence, immigration time → restrictions, heavy capital and foreign → investments.

Смислові зв'язки між означенням та головною частиною, тобто ядром, в таких словосполученнях досить різноманітні. Щоб впевнитися в цьому, достатньо розглянути декілька наступних прикладів:

Criminal actions – діяння, що містять склад злочину;

Intended actions – умисні дії;

Unlawful means – протиправні дії, або дії проти закону.

Із даних прикладів видно, що не всі англійські атрибутивні групи можуть бути передані на українську мову словосполученням «прикметник + іменник». Слід також звернути увагу на те, що атрибутивні групи можуть мати два і більше значень. Звідси випливає, що конкретне значення такої групи повинно визначатися із обов'язковим врахуванням всього контексту. Карабан В.І. відмічає, що різні слова по-різному виявляють сталість свого значення в тих чи інших мікроконтекстах, тобто в безпосередньому оточенні. [21, с. 119]

Зазначені словосполучення з точки зору перекладу можна поділити на 3 основні групи (типи).

До першого типу відносяться терміни - словосполучення, компонентами яких є самостійні слова, які можуть вживатися окремо і які зберігають своє значення, наприклад, components of crime – склад злочину.

До другого типу відносяться такі терміни-словосполучення, які мають один із компонентів спеціалізований термін, а другий – взятий із загальноновживаної лексики. Компонентами такого типу можуть бути обидва іменники, або прикметник + іменник: perpetration of crime – вчинення злочину. До третього типу слід віднести термін-словосполучення, обидва компоненти яких є елементами загальноновживаної лексики і тільки

сполучення цих слів є терміном. При цьому такий спосіб вважається непродуктивним: *work permit* – дозвіл на роботу.

Науковці відмічають це другою важливою особливістю англійських атрибутивних груп, які повинен враховувати перекладач. Слід зауважити, що мається на увазі не випадки паралельних зв'язків кількох означень з одним і тим самим ядром, а такі багатокomпонентні атрибутивні групи, в яких окрім зв'язків із ядром-іменником між окремими його компонентами існують свої власні семантичні зв'язки, інколи вони є досить складними. Наприклад:

Debt securities – цінні папери, які є свідоцтвом заборгованості;

Corporate debt securities – облігації, випущені корпораціями.

Дуже часто такі словосполучення можуть бути багатозначними в залежності від того, які семантичні зв'язки виявляються в кожному окремому випадку.

Синтаксис англійської мови дозволяє будувати атрибутивні словосполучення, в яких визначаючий компонент може бути виражений не окремим словом, а цілим словосполученням або навіть реченням. Іноді такі означення виступають стилістичним прийомом – особливим видом епітету, члени яких атрибутивних груп поєднані між собою предикативними відношеннями. [17, с. 193].

Із наведених вище прикладів можна зробити висновок, що стилістичне використання атрибутивних груп із внутрішньою предикацією зазвичай викликає необхідність при перекладі виділяти означення в окреме речення, розділяючи англійське словосполучення. [7, с. 80].

Як зазначалося раніше, переклад складних термінів включає дві основні процедури, а саме аналітичний і синтетичний процеси. Аналітичний етап відіграє вирішальну роль у перекладі словосполучень, оскільки він зосереджується на перекладі окремих компонентів. Для точного перекладу складного терміна необхідно правильно визначити компоненти, які можуть складатися не лише зі слів, але й словосполучень, що входять до складу терміна.

Потрібно визначити семантичні зв'язки між компонентами та ядром терміна, яким є саме словосполучення. Характер цих відношень зрештою визначає порядок і зміст перекладу складного терміна. З іншого боку, синтетичний етап перекладу передбачає впорядкування компонентів на основі заданих семантичних відношень, що в кінцевому підсумку призводить до остаточного варіанту перекладеного складного терміна [22, с. 119].

Остаточний вибір способу перекладу залежить в кожному конкретному випадку від лексичного наповнення атрибутивної групи і від значення всього контексту. Однак для того, щоб мати можливість вибрати найбільш придатний для даного випадку спосіб перекладу, перекладач повинен чітко уявляти собі весь комплекс засобів, якими він володіє при перекладі англійських атрибутивних груп юридичного дискурсу. При вивченні структурно-семантичних особливостей атрибутивних груп в сучасній англійській мові відзначається більш широкий у порівнянні з українською мовою діапазон смислових зв'язків між членами словосполучення.

Науковці зазначають, що в тому випадку, коли в мові перекладу немає безпосереднього відповідника мовних одиниць англійській мові, то при перекладі застосовується прийом, який називається калькуванням, тобто переклад за допомогою відповідної препозитивної групи мови перекладу, при якому повністю (без будь-яких змін) відтворюються всі складові частини словосполучення, наприклад:

International judicial practice – міжнародна судова процедура;

Inadvertent juridicial facts – невольові юридичні факти;

Start of criminal case – порушення кримінальної справи.

Саме завдяки калькуванню у мові виникає значна кількість запозичень та інтернаціональних понять та назв, які представляють собою широковживані слова та словосполучення. В. Н. Комісаров звертає особливу увагу на використання в перекладі інтернаціональних слів. Потрібно враховувати, наскільки воно є поширеним в мові перекладу і чи відповідає дане слово стилю тексту перекладу. У будь-якій мові використовується

велика кількість інтернаціональних слів, а інколи вони можуть бути єдиним способом вираження відповідного поняття.

Деякі інтернаціональні слова сприймаються як запозичені і мають синоніми в мові перекладу. В таких випадках при виборі варіанту перекладу необхідно враховувати характер тексту, що перекладається. Наприклад, Англійському слову *industry* відповідають українські слова *індустрія* та *промисловість*. Другий із них варіант має найбільш загальне значення, у той час як слово *індустрія* вживається, як правило, лише до важкої промисловості. З іншої сторони, англійське слово *industry* може означати і сферу економіки, а такі словосполучення як *farming industry*, *shipping industry*, *road-haulage industry* мають відповідно перекладатися: *сільське господарство*, *морський та річний транспорт*, *дорожній транспорт* [32, с. 88].

Але слід підкреслити, що переклад препозитивних атрибутивних словосполучень не зводиться до механічної передачі значення слів - компонентів, з яких воно складається. Ці слова часто знаходяться у складних семантичних відносинах один з одним.

Навіть найпростіші атрибутивні групи, тобто ті, які за структурою співпадають із українськими препозитивними атрибутивними групами «прикметник + іменник» (A+N або N+N), мають свої складнощі при перекладі:

1. Одне і те ж саме англійське слово перекладається по-різному в залежності від значення поєднаного з ним слова:

Organized crime – злочинне формування;

Subject side of a crime – суб'єктивна сторона злочину.

2. Переклад за допомогою прийменникових атрибутивних словосполучень типу «іменник (прикметник) + прийменник + іменник». Цей спосіб перекладу дуже широко використовується в тих випадках, коли атрибутивна група виражає різні адвербіальні відносини.

При цьому слід звернути увагу на те, що ці словосполучення могли б бути перекладені дослівно. Не важко, однак, впевнитися, що це призвело б до

зміни змісту внаслідок більшої широти зв'язків в середині англійської атрибутивної групи.

3. Переклад із перестановкою членів атрибутивної групи, тобто синтаксична транспозиція.

Нерідко дослівний переклад атрибутивної групи неможливий тому, що в мові перекладу не існує іменника або прикметника, або ж їх неможливо сполучити один з одним. В таких випадках інколи можлива перестановка членів атрибутивної групи. Наприклад, потрібно перекласти словосполучення *administrative efficiency*. Слово *efficiency* досить складне для перекладу. Простіше було б, якби замість іменника стояв прикметник, значення якого часто можна передати прикметником *вмілий*. Не можна сказати українською мовою *адміністративна вмілість*, але можна сказати *вміле адміністрування*. Враховуючи, що слово *адміністрування* набуло в українській мові значення, пов'язаного з податками, розподілом тощо, його можна замінити нейтральним синонімом *керівництво*. Кінцевий переклад буде мати наступний вигляд: *вміле керівництво*.

4. Переклад складним терміном, де означувальна частина словосполучення трансформується в підрядне означальне речення. Іноді зустрічаються такі випадки, коли зміщення двох понять, виражених в англійській мові членами атрибутивної групи, суперечить нормам сполучуваності слів у мові перекладу. При цьому нерідко можливо передати в тексті перекладу одне із цих понять в означенні, співвіднесеному з іншими іменником:

Safety standard – стандарт, який встановлює правила техніки безпеки.

5. Переклад складним терміном, де використовується трансформація у словосполучення із дієсловом та прислівником, тобто морфологічна трансформація.

Іноді з тієї чи іншої причини неможливо використати при перекладі українську атрибутивну групу, тому зручно передати значення англійського атрибутивного словосполучення за допомогою дієслівно-прислівникового

словосполучення в українській мові.

6. До цієї групи можна включити переклад одного із членів атрибутивного словосполучення за допомогою групи слів. При цьому слід враховувати, що двокомпонентне атрибутивне словосполучення не завжди можна передати на українську мову також двокомпонентною групою. Іноді одні із членів атрибутивної групи необхідно перекладати двома або кількома словами:

Batch system – система обробки чеків.

7. Переклад із повною зміною структури речення.

В такому перекладі видно, як структурно-семантичні характеристики вільного словосполучення спричиняють вплив на вибір варіанту перекладу його компонентів і на вибір типу відповідного словосполучення в мові перекладу [21, с. 46 - 48].

Англійська юридична термінологія складається з односкладових та полі складових термінів, які надходять до неї різними шляхами:

1) використання для позначення наукових понять загальновживаних слів, унаслідок чого вони термінологізуються і переходять до розряду лексики обмеженого використання: compartment, line, design;

2) утворення термінів шляхом морфологічного або морфолого-синтаксичного словотворення, тобто термінологічне словотворення або термінотворення: deliverables, dependability, levelling;

3) утворення словосполучень з термінологічним значенням: commercial offer, commercial enterprise [3, с. 36].

Для повного розуміння термінологічного значення в контексті необхідно виконати кілька умов. По-перше, має бути встановлено термінологічне середовище професійного дискурсу. Це означає, що використовувана термінологія має бути специфічною для певної галузі чи домену. По-друге, семантична структура термінологічного середовища має бути повною, оскільки термінологічна одиниця виконує певну функцію, а не тлумачиться так само, як загальновживане слово. Це гарантує, що

термінологія є точною та точно передає передбачуване значення. Нарешті, існує необхідність використовувати загальновживане слово в його термінологічному значенні, щоб ефективно передавати твердження. Дотримуючись цих умов, термінологічне значення може бути належним чином реалізоване в межах передбаченого контексту.

Визначальною рисою прагматичної структури юридичного дискурсу є дотримання логіки викладу, застосування спеціальної термінології. Комунікативно-прагматична мета інформативного типу – інформування про окремі домовленості, закони, угоди, права тощо.

Ключова лексика юридичних текстів несе велике прагматичне навантаження: з одного боку, вона налаштовує адресата на сприйняття аналітичної чи правової інформації, емоційно налаштовуючи його на сприйняття відповідної термінології, а з іншого – прагматичним завданням є донесення до адресата ключових моментів, які мають вплив на його професійні обов'язки – наприклад, раптове зниження пропускну здатності системи вимагає термінового аналізу втручань у роботу системи.

Найпоширенішим способом перекладу термінів є використання лексичного еквівалента. Лексичний еквівалент — це слово або фраза рідною мовою, яка точно передає те саме значення, що й англійський термін. Терміни, що мають еквіваленти в рідній мові, особливо важливі при перекладі, оскільки служать орієнтирами в тексті. Ці терміни допомагають прояснити значення інших слів, які від них залежать, а також дають уявлення про загальну природу тексту.

Тому важливо вміти визначати відповідний еквівалент у рідній мові та постійно розширювати свої знання про еквівалентні терміни. Є кілька важливих методів, які вчені використовують для перекладу термінів. При перекладі термінів необхідно мати знання конкретної галузі, розуміння значення термінів англійською мовою та знайомство з термінологією рідною мовою.

Під час перекладу ІТ-документів контекст, у якому використовується

термін, має вирішальне значення, оскільки він допомагає розкрити справжнє значення слова. Дослідивши лінгвістичні особливості юридичних документів з точки зору використовуваних в них стійких термінів та їх структурно-семантичні риси, а також характеристики формоутворення та перекладацьких трансформацій, можна стверджувати, що юридичні терміни мають відмінності від загальновживаних термінів в контексті термінотворення. Тому при їх перекладі слід враховувати лексико-семантичні та структурні риси, які впливають на еквівалентність перекладу.

Існує кілька основних підходів до перекладу англійських юридичних термінів українською мовою, які включають транскодування, калькування та описовий переклад. На додаток до цих методів перекладачі часто використовують такі методи, як морфологічна трансформація, синтаксична транспозиція та синтаксична трансформація, коли мають справу з англійськими юридичними термінами. Щоб забезпечити точний і вичерпний переклад, перекладачам часто доводиться використовувати комбінацію цих прийомів.

Отримані в ході дослідження результати демонструють, що переклад юридичних документів вимагає від перекладача високої кваліфікації, не лише щодо мовних навичок, але й щодо розуміння правової термінології та контексту. В розділі обговорюються проблеми вибору еквівалентів, збереження точності та юридичної вірності, а також адаптації тексту до культурних та правових особливостей мови призначення.

Також розглядається вплив сучасних технологій та інструментів перекладу на процес перекладу юридичних текстів, а також виклики, пов'язані з автоматизацією перекладу. Важливістю навичок перекладача із розуміння юридичних систем, включаючи різні правові традиції та норми, також приділяється особлива увага.

Отже, розділ "Проблематика перекладу юридичних документів у сучасному перекладознавстві" підкреслює складність та важливість цього виду перекладу, а також необхідність постійного вивчення та вдосконалення

методів та підходів до оптимального вирішення юридичних завдань у сфері перекладознавства. Було розглянуто важливі аспекти та особливості перекладу юридичних текстів, специфічних для галузі інформаційних технологій. Зокрема, розглянуто поняття інтелектуальної власності, угоди про ліцензії, конфіденційність та інші ключові аспекти, які часто виникають у юридичних документах в цій сфері.

Зауважено, що переклад таких документів вимагає від перекладача високої кваліфікації та ретельного вивчення термінології, а також розуміння правових норм і стандартів, що регулюють ІТ-галузь. Важливо враховувати контекст і специфіку кожного документа, оскільки навіть невеликі неточності або непорозуміння можуть мати серйозні правові наслідки.

РОЗДІЛ 2

ТЕРМІНОЛОГІЯ В ДИСКУРСІ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

2.1. Особливості термінології ІТ-сфери

Сфера комп'ютерної термінології тісно пов'язана зі швидким розвитком технологій. Оскільки технологія продовжує прогресувати значними темпами, для нас стає обов'язковим якнайшвидше створити систематичну номенклатуру для різних об'єктів і явищ.

Спочатку дуже важливо призначити назву явищу, яке відповідає певній технічній області в кожній мові. Згодом виникає необхідність точного визначення понять і величин, які використовуються для опису цих явищ. Потрібно окреслити одиниці вимірювання, які можна використовувати для кількісного визначення та оцінки цих явищ [13, с. 28—30]. Детальні технічні вимоги (стандарти, положення) можуть бути розроблені лише після виконання всіх вищезазначених заходів.

Це вимагає постійного створення та нормалізації галузевої термінології всіма мовами, які мають термінологічні ресурси в усьому світі. Розширення технічної термінології та її інтеграція в повсякденну мову можна пояснити двома основними факторами. Спершу поява нових об'єктів і концепцій у зв'язку з прогресом технологій і розвитком абсолютно нових галузей (таких як комп'ютери, супутники та електроніка). Необхідність ефективного розуміння та організації все більш численних і складних вимог виробництва, торгівлі, освіти та інших сфер.

Виникає потреба розрізняти та маркувати речі, осіб та поняття, які раніше існували, але залишалися неідентифікованими та неназваними (наприклад, розрізнення між фотографом і фотографом є недавньою розробкою) [18, с. 248].

У сучасному суспільстві розвиток спеціалізованої термінології в різних країнах відзначається своєю мінливою та мінливою природою. Водночас розвиток технологій стає все більш і більше залежним від спільних зусиль між дослідницькими групами з різних країн. Як наслідок, швидке впровадження технічних проривів іншими країнами вимагає важливості ефективного та ефективного міжнародного спілкування між професіоналами.

У такій ситуації вкрай важливо встановити еквівалентність між різними мовами в галузі технічної термінології. Це пояснюється тим, що будь-який неправильний переклад технічних термінів може призвести до помилок під час реалізації проекту, що може призвести до значних фінансових втрат і навіть поставити під загрозу життя людей, які використовують несправне обладнання [Додаток Б].

Коли технічна документація перекладена неправильно, це означає, що матеріал викладено неточно, з науково-технічними помилками. Часто точні поняття замінюються описовими поясненнями. У результаті кінцевий користувач отримує інструкції, які є неефективними та часто небезпечними через великі помилки в перекладі ключових понять [18, с. 249].

Мова, яка використовується в комп'ютерних технічних термінах, існує незалежно та не відповідає європейським чи світовим стандартам. Це не дивно, враховуючи, що цим стандартам часто бракує логічної послідовності та містять нові слова, які не прийняті в технічних колах. У результаті перекладачі спеціалізованих текстів стикаються з численними проблемами.

Ступінь цього явища можна описати наступним чином: загальноживана технічна комп'ютерна лексика є випадковою і часто не має семантичної точності. Воно походить від поспішно та неточно перекладених термінів, які зустрічаються в науково-популярних виданнях інших країн. Крім того, він включає лексику, яка належить до квазідіалектичної номенклатури, якою користуються особи, які мають досвід роботи з

конкретними технічними об'єктами, але не мають професійної політехнічної освіти.

Спеціалізовані перекладачі несуть відповідальність за надання відповідного перекладу, незалежно від того, чи є ці терміни правильними чи вписуються в єдину термінологічну семантику галузі. Однак ці перекладені терміни стають частиною свідомості та мови широкого суспільства.

Обговорюючи технічну термінологію, важливо визнати, що існуюча література здебільшого зосереджена на дослідженні елементів нормативності та точності в цій галузі дослідження [41, с. 188].

Комп'ютерна термінологія – це підмножина окремої мови, яка використовується саме в області комп'ютерів, яка відноситься до спеціалізованої форми спілкування, яка охоплює предмет і технологію, пов'язану зі створенням персональних комп'ютерів і програмного забезпечення, призначеного для них [56, с. 16]. Фундаментальний принцип, який є основою для цієї мови, зосереджений навколо поняття «комп'ютер». Хоча загальновизнаний термін «інформаційно-комунікаційні технології» (ІКТ) охоплює ширший діапазон технологій, таких як телебачення та стільниковий зв'язок, ми будемо посилалися на словниковий запас, який використовується в цій мові, як «комп'ютерна термінологія».

Поява та широке використання персональних комп'ютерів мали значний вплив на англійську мову, що призвело до включення величезної кількості лексики, пов'язаної з комп'ютерами. У багатьох випадках звичні поняття були замінені запозиченими термінами, які походять з англійської мови. У результаті мова, яка використовується в області комп'ютерів, набула виразного англійського характеру.

Більшість сучасної комп'ютерної термінології походить від англійської мови, як правило, з греко-латинським корінням. Численні терміни, що використовуються в комп'ютерному програмуванні, назви програм і адреси

електронних ресурсів виражені виключно англійською мовою. Ця залежність від англійської мови може створити проблеми для осіб, які не володіють цією конкретною мовою [41, с. 140].

У технічному тексті ідеї та принципи представлені конкретними термінами, а повна інформація в рамках ІТ-дискурсу передається через буквальні значення слів і фраз. У результаті повторення цих термінів створює логічну, семантичну та формальну структуру в технічному тексті. Значення та розуміння наукової мови впливає зі значень, наданих цим термінам. Крім того, самі терміни можна розділити на різні групи залежно від рівня спеціалізації [17, с. 78].

Кожна дисципліна має свій власний спеціалізований словниковий запас, і часто буває складно встановити спільну термінологію та розуміння в різних галузях. Це особливо очевидно в галузі лінгвістики, де експерти ще не дійшли одностайної згоди щодо зв'язку між термінологією та ширшою літературною мовою.

Проте науковці припускають, що лексика певної галузі є невід'ємним компонентом загальної літературної мови [36, с. 86]. У цьому конкретному сценарії термін відноситься до мовної одиниці, яка має ідентичні характеристики звичайному слову, охоплюючи його фонетичну, графічну форму та морфологічну структуру. Всі терміни походять від більш широких літературних слів, загальноновживаних у мові [3, с. 19]. Як свідчить аналіз, проведений М.В. Нікітіна, помічено, що в семантичній структурі даного слова існує можливість поєднання як загальноновживаного значення, так і термінологічного [48, с. 37].

Основним джерелом комп'ютерної термінології є англійська мова. Використання англійської ІТ-лексики дозволяє найточніше представити поточний концептуальний і лексичний ландшафт сфери ІТ, який переплітається з фундаментальними механізмами, що є результатом

інтелектуальних зусиль суспільства. Це очевидно у розвитку різноманітних засобів комунікації, встановленні рамок і правил її організації та загальної структури самого дискурсу ІТ [56].

Протягом усього лінгвістичного розвитку було докладено багато зусиль для ретельного вивчення сучасної ІТ-термінології систематичним чином. Ці спроби передбачають заглиблення в походження самих термінів. Варто зазначити, що послідовний прогрес сучасних технологій є каталізатором, який спонукає вчених розпочинати нові дослідження в цій галузі [59, с. 20].

Дискурс навколо сучасної ІТ характеризується різноманітністю жанрів і різними способами передачі інформації. Це включає як одностороннє спілкування, таке як публічні монологи, так і двостороннє спілкування, таке як діалоги між окремими людьми. Крім того, у світі ІТ існує безліч конкретних засобів спілкування.

Сфера ІТ сама по собі неоднорідна, охоплюючи широкий спектр мовних елементів. Це включає власні назви, запозичення з інших мов і гібридні терміни. Протягом усього розвитку комп'ютерної термінології відбувався подвійний процес як створення нових технічних термінів, так і адаптація існуючих. Цей процес включав термінологізацію одних слів і детермінологізацію інших. Однією з визначальних характеристик комп'ютерного дискурсу є його різноманітність з точки зору використання мови. Користувачі використовують не тільки професійну термінологію, а й поєднання слів і фраз з різних стилів і регістрів. На це лінгвістичне розмаїття впливають конкретні цілі та налаштування спілкування в комп'ютерних мережах.

Отже, підрозділ відзначає необхідність постійного оновлення та навчання з питань термінології в ІТ-сфері, адже нові технології, продукти та підходи постійно виникають і впроваджуються. Отже, розділ підкреслює

важливість глибокого розуміння термінології в ІТ-сфері для успішного перекладу та комунікації в цій галузі, а також необхідність постійного навчання та вдосконалення в цьому напрямку для ефективної роботи в сучасному світі інформаційних технологій.

2.2. Семантичні особливості англомовних термінів в ІТ

Різноманітні ідеї, які відрізняються своїми лексико-семантичними характеристиками, належним чином позиціонуються в структурі відповідних категорій. Ці категорії охоплюють широкі семантичні групи і представляють фундаментальні поняття в організації спеціальної та термінологічної лексики.

Існують чотири різні категорії понять, а саме об'єкти, процеси (явища), властивості та кількості [11, с. 78]. У професійній лексиці існують різноманітні класифікації понять, визначені іншими дослідниками. Ці класифікації включають предмети, які відносяться до основних тем або сфер фокусування; процеси, які включають дії або кроки, вжиті для досягнення певного результату; умови, які описують обставини або фактори, що впливають на ситуацію; режими, які вказують на різні способи чи методи підходу до завдання чи проблеми; властивості, які є притаманними якостями чи ознаками предмета; цінності, які представляють переконання або принципи, якими керується професійна практика; одиниця вимірювання, яка відноситься до стандартизованих одиниць, що використовуються для кількісного визначення та оцінки даних; наука, яка охоплює систематичне вивчення та застосування знань; і професія, що стосується спеціальної сфери або заняття, що вимагає певних знань і навичок. Класифікуючи поняття таким чином, професіонали можуть ефективно спілкуватися та розуміти нюанси та складності своїх відповідних областей [13, с. 79].

Термін «система» зазвичай використовується для позначення повного

набору слів і фраз, які складають словниковий запас певної галузі чи предмета. Таке використання підкреслює важливий аспект систематичності, який характеризує термінологію. У межах терміносистеми можна визначити та виділити окремі компоненти. У цьому контексті важливе значення має поняття термінологічного поля [12, с. 71].

Термінологічне поле обертається навколо основного домінуючого поняття, яким у даному випадку є родове поняття «комп'ютер». Усі терміни, пов'язані з інформаційними технологіями, певним чином пов'язані з цією загальною концепцією.

Архітектуру комп'ютера можна розділити на дві основні категорії: апаратне забезпечення та програмне забезпечення. У термінологічному полі комп'ютерної мови існує два різних мікрополя, де ці поняття вважаються загальними: термінологія обладнання та термінологія програмного забезпечення.

Ці мікрополя можна далі розбити на ще більш конкретні підполя. Наприклад, програмний аспект може бути представлений як операційною системою Microsoft, так і операційною системою Linux. Ці поняття можуть утворювати ваші термінологічні мікрополя. Виділяють наступні тематичні напрямки, за якими розвивається комп'ютерна термінологія [10]:

- загальні відомості про комп'ютери (історія створення, виробництва, моделі та їх призначення);
- апаратне забезпечення (обладнання, що включає монітор, системний блок, клавіатуру і мишу в стаціонарному комп'ютері, або різні за налаштуванням суміщені аналоги ноутбука, планшета або смартфона);
- програмне забезпечення (операційна система з набором стандартних програмних додатків);
- програмування (широкий спектр можливостей обробки інформації, пов'язаний зі створенням і використанням різноманітних алгоритмічних програм);
- функціонування обчислювальної системи (арифметичні дії та рішення

задач за допомогою комп'ютера);

- комп'ютерні технології (інформаційно-комунікаційні технології, мультимедійні технології тощо).

Кожне з цих напрямків служить певним підмножиною в ширшому полі комп'ютерної термінології. Важливо зазначити, що ці підмножини, відомі як термінологічні мікрополя, можна вибирати на основі різних критеріїв, що призводить до потенційного збігу у відповідних областях [6, с. 16].

Існує система класифікації комп'ютерної термінології, яка класифікується відповідно до її логіко-семантичної структури. Ця класифікація включає різні класи, такі як елементи, процеси, значення, а також ознаки та властивості. Елементи стосуються фізичних компонентів, таких як флеш-карти та жорсткі диски, тоді як процеси охоплюють такі дії, як копіювання та збереження. Значення стосуються одиниць даних, таких як байти та пікселі, тоді як знаки та властивості включають такі характеристики, як тип робочого столу та параметри конфігурації операційної системи.

З іншого боку, частково вмотивовані терміни лише частково пояснюють своє значення. Прикладом цього є термін рідкокристалічний дисплей, який вказує на використання рідких кристалів у своєму дисплеї, але не повністю пояснює його функцію чи призначення. Іншим прикладом є термін курсор, який вказує на інструмент для навігації на екрані комп'ютера, але не повністю прояснює його роль. Повністю мотивовані терміни – це ті, які чітко виражають своє значення через свій інтерфейс, пристрій, портал або мережу [8, с. 21].

Приклади включають такі терміни, як інтерфейс, пристрій, портал і сама мережа. Ці терміни не залишають двозначності щодо їх призначення чи функції. Псевдомотивовані терміни, які, здається, мають мотивацію, але не точно відображають їх справжню природу. Ці терміни можуть вводити в оману, оскільки вони можуть означати певний тип або функцію, що є не зовсім точним. Прикладом псевдомотивованого терміна є число дійсного типу або число з плаваючою комою, яке може передбачати конкретне

числове значення, але насправді представляє ширший діапазон значень.

Невмотивовані терміни – це терміни, які не мають явної мотивації у вихідній мові. Ці терміни часто запозичені з інших мов і можуть не мати чіткого пояснення свого значення. Приклади невмотивованих термінів у сфері комп'ютерів включають пам'ять і мову [3, с. 22].

Вивчення семантичних особливостей термінів не завжди охоплює всі семантичні ознаки слова чи будь-якої лексичної одиниці. Однією з ключових відмінностей між термінами та іншими лексичними групами є те, що семантика терміна в основному зосереджена на його функціональних особливостях у певній сфері використання. Навпаки, семантичні особливості термінів головним чином обертаються навколо вимоги, щоб вони представляли одне поняття та семантично узгоджувалися з поняттям, яке вони представляють. Як наслідок, багато семантичних особливостей термінів обмежені, особливо з точки зору полісемії, яка зазвичай не зустрічається в термінах.

Англійська комп'ютерна термінологія займає унікальне місце у світі лінгвістики. Однією з його помітних характеристик є широке використання запозиченої лексики, що вказує на вплив та інтеграцію слів із різних джерел. Семантичні процеси відіграють вирішальну роль у формуванні значень існуючих слів, як звужуючи, так і розширюючи визначення. Подібно до інших термінологій, національна лексика має значну присутність у комп'ютерній термінології, підкреслюючи її еволюцію від вузькоспеціалізованої галузі до активної взаємодії з загальноновживаною мовою.

Існують терміни, що позначають різні види комп'ютерів, такі як настільні комп'ютери, ноутбуки, неттопи, нетбуки, моноблоки і сервери. Ці терміни підкреслюють різні форми та можливості апаратного забезпечення комп'ютера.

Наступною класифікацією є терміни, які позначають ІТ-професії на основі чинного професійного стандарту. Це розробники ІТ-проектів, фахівці з розробки інформаційних ресурсів, систем і програмного забезпечення, а також менеджери з ІТ-продуктів. Ці терміни підкреслюють різноманітність ролей і обов'язків у ІТ-спеціалістах.

Далі терміни, які позначають різні галузі науки в галузі ІТ, такі як інформатика, кібернетика, програмування та кібербезпека. Ці терміни представляють базові знання та сфери компетенції в галузі ІТ.

Підсумовуючи, завдяки класифікації термінів за семантичними ознаками стає можливим виокремити та класифікувати тематичні групи в українській ІТ-термінології. Ці групи охоплюють різні аспекти ІТ-індустрії, включаючи галузі науки, професії, одиниці вимірювання, програмне забезпечення, мови програмування, типи комп'ютерів, комп'ютерні елементи та пристрої, ІТ-процеси та Інтернет-комунікації.

Терміни, які описують комп'ютерні елементи та пристрої, включаючи процесори, монітори, клавіатури, принтери, сканери, модеми, відеокарти, материнські плати, жорсткі диски та оперативну пам'ять. Ці терміни означають компоненти, які складають комп'ютерну систему. Крім того, існують терміни, які охоплюють ІТ-процеси, такі як аналіз, тестування, автентифікація, перезавантаження, автозбереження, оптимізація та кодування. Ці терміни представляють різні етапи та дії, пов'язані з ІТ-операціями.

Класифікація термінів за їх семантичними ознаками дозволяє категоризувати терміни на тематичні групи. Соціальні комунікації відіграють вирішальну роль у визначенні лінії, до якої належить термін, і чітких угруповань, які відрізняють одну тематичну групу від іншої. У контексті української ІТ-термінології І. Б. Ментинська виділяє кілька тематичних груп. Крім того, існують терміни, пов'язані з вимірюванням інформації. Ці терміни

відповідають національним стандартам, які відповідають системі СІ, а також тим, які використовують двійкові множники та префікси.

Одиниці вимірювання простору та часу також належать до цієї тематичної групи. Класифікація також включає терміни, які представляють символи мов програмування. Приклади цих символів включають C/C++, C#, Java, JavaScript, PHP, Python, Ruby, GNU bc, Euphoria, Limbo, Lua, Moу та Breeze. Ці символи є невід'ємною частиною процесів кодування та програмування.

Нарешті, є терміни, які стосуються Інтернет-комунікацій, як-от теги, шаблони сайтів, хостинг, SEO, просування сайту, сайти, соціальні мережі та сам Інтернет. Ці терміни висвітлюють аспекти та функції інтернет-платформ і взаємодій. Крім того, існують терміни, які стосуються програмного забезпечення, розрізняючи системне програмне забезпечення та прикладне програмне забезпечення. Ці терміни представляють різні типи та функції програмного забезпечення в сфері ІТ [7, с. 26 - 30].

У розділі було проведено аналіз інформаційно-технологічної термінології та розглянуто особливості семантичного складу англомовних термінів у цій галузі. Отримані в цьому розділі результати свідчать про те, що терміни в ІТ мають специфічну семантику, яка часто пов'язана з технічними процесами, абстрактними концепціями та новаторськими ідеями.

Слід відзначити, що семантична точність та відповідність термінів їхнім поняттям є дуже пріоритетними у сфері інформаційних технологій. Не тільки розуміння окремих слів, але і їх взаємозв'язок та відношення до контексту грають ключову роль у правильному використанні термінології. Розділ підкреслює важливість актуалізації та вдосконалення знань щодо семантичних особливостей англомовної ІТ-термінології, оскільки це сприяє як якісній комунікації, так і ефективному перекладу текстів з цієї галузі.

Отже, підрозділ підкреслює важливість глибокого розуміння

семантичних особливостей термінології в галузі інформаційних технологій та необхідність постійного оновлення знань для успішної роботи в цьому сучасному і технологічно вимогливому середовищі.

2.3. Особливості вживання термінів в юридичному дискурсі англomовних інформаційних технологій

Процес комп'ютеризації всіх аспектів людського життя швидко прогресує в сучасному суспільстві. Цей прогрес має значний вплив на те, як люди спілкуються лінгвістично, особливо з точки зору спеціальної лексики, відомої як термінологія. Очевидно, що різні мови підійшли до цього глобального явища з різними можливостями для прийняття нових ідей. У цьому відношенні лідирує англійська мова, яка є основою сучасної електронної комунікації.

Інші мови або запозичують певні лінгвістичні елементи з англійської, або розвивають власні мовні ресурси на основі англійських моделей. Важливо зазначити, що перевага англійській мові в цьому контексті пояснюється не якимись винятковими якостями самої мови, а радше тому, що це професійна мова тих, хто працює в цій галузі. ІТ-термінологія англійською мовою дозволяє всебічно зрозуміти поточну лексику, пов'язану з комп'ютерами, оскільки вона тісно пов'язана з глибокими процесами людського пізнання. Це узгодження відображено у створенні мовних виразів, формі та правилах їх організації та структурі самого ІТ-дискурсу [7].

Одним із помітних аспектів сучасної комп'ютерної термінології є поява комп'ютерного сленгу, який в основному використовується молодим поколінням користувачів комп'ютерних технологій. У другій половині минулого століття відбувся значний розвиток із широким впровадженням комп'ютерного обладнання та технологій у всьому світі.

Спеціалізована мова та термінологія, специфічні для цієї предметної галузі, швидко розвивалися. Комп'ютерна термінологія, як підмножина

більш широкого поняття спеціальної лексики в комп'ютерній мові, є однією з найновіших галузей спеціальних знань поряд із такими дисциплінами, як кібернетика, робототехніка та біоніка. Цікаво, що в багатьох відношеннях комп'ютерна термінологія є навіть більш розвиненою та поширеною, ніж спеціалізована лексика, пов'язана з цими галузями, про що свідчить її швидке поширення серед різних соціальних груп та вікових демографічних груп.

Міжнародна співпраця в різних сферах сприяє запозиченню термінів усіма мовами. Швидкий розвиток науки та широке розповсюдження інформації, підживлювані технологічним розвитком, значно вплинули на розвиток лексичних систем у багатьох мовах в даний час. Серед цих мов англійська мова привернула особливу увагу, оскільки вона постійно розширює свій комп'ютерний словниковий запас за рахунок включення англословних неологізмів. Для англословних стало пріоритетним набути навичок ІТ-термінології.

Розуміння термінів, що відображаються на екрані, є пріоритетним аспектом для ефективного та правильного виконання дій, таких як встановлення програмного забезпечення, збереження конфіденційності в Інтернеті та безпечна поведінка під час використання електронних банківських послуг. Без цього розуміння стає складно зрозуміти, як грамотно й точно виконувати ці завдання [13, с. 223 —230].

На жаль, часті випадки, коли окремі особи, включно з ІТ-фахівцями, розробниками систем, а також відповідальними за впровадження ІТ-систем на підприємствах і державних установах, часто зловживають ІТ-термінологією [13, с. 231- 244].

Основною перешкодою, яка заважає успішному виконанню ІТ-проектів, є необхідність всебічного та спільного розуміння між різними залученими сторонами, включаючи власників компаній, менеджерів, клієнтів та ІТ-фахівців, відповідальних за впровадження рішення. Цей виклик підкреслює важливість ефективного спілкування та співпраці між цими

зацікавленими сторонами для забезпечення успіху проекту [14, с. 47].

Коли ми аналізуємо масштаби цього явища та намагаємося визначити причини, що стоять за ним, ми можемо досліджувати тексти з точки зору того, наскільки точно використовується обрана ІТ-термінологія. Це важливо, оскільки існує ризик неправильного тлумачення цих термінів зацікавленими сторонами та виробниками програмного забезпечення.

Поняття мовної культури є багатогранним, коли йдеться про спілкування за допомогою мови в певному суспільстві. Він охоплює два основні аспекти: по-перше, діяльність, яка спрямована на вдосконалення мовних навичок і сприяння здатності використовувати їх точно й ефективно; по-друге, загальний рівень компетентності в правильному та ефективному використанні мови [6].

Стосовно мовної культури пріоритетним аспектом є лінгвістична точність усного чи письмового тексту, оскільки він має узгоджуватися з запланованою дією. Коли справа доходить до мови, яка використовується в ІТ-індустрії, є відмінна риса, яка виділяє її - включення галузевої лексики, яка часто запозичується з англійської мови. Як наслідок, це конкретне дослідження зосереджено виключно на помилках, пов'язаних із вибором і значенням слів, ігноруючи інші типи помилок, наприклад помилки в стилі, фразях і синтаксисі. Варто зазначити, що деякі професіонали в галузі ІТ знають про обмеження цього жаргону та типові мовні помилки, які трапляються в цьому середовищі. З іншого боку, є інші, які не звертають уваги на ці питання.

Численні технологічні досягнення швидко з'являються в бізнесі та ІТ-секторі, часто з назвами, які поспішно вигадуються англійською. У багатьох випадках термінологія, пов'язана з ІТ, насправді розроблена ІТ-компаніями, головним чином керуючись маркетинговими цілями, а не реальним значенням і точністю правил.

Виникають неузгодженості в розумінні окремих термінів і непорозуміння в спілкуванні. Мовознавці також стикаються з труднощами,

коли йдеться про визначення українських термінів ІТ та забезпечення їх правильного використання. У сучасних ІТ-проектах спостерігаються часті відхилення від термінології, прописаної в стандартизованих рекомендаціях. Багато термінів було винайдено та включено в практику ІТ-компаній, підприємств і користувачів, особливо серед молодого покоління. Однак ці терміни часто страждають від лінгвістичних неточностей або неправильних перекладів з англійської мови.

Щоб глибше зрозуміти англійські ІТ-терміни, давайте заглибимося в сферу інформатики, яка є основою для всієї ІТ-індустрії. Поле інформатики існує вже майже чотири десятиліття і широко використовується поряд з різними іншими похідними та взаємопов'язаними термінами. Останні кілька десятиліть стали свідками не тільки безлічі технічних досягнень і захоплюючих відкриттів, але також були періодом плідного словотворення, хоча й не завжди з дотриманням встановлених норм номенклатури.

Як результат, через неоднозначність або неточність багатьох фундаментальних концепцій, виникло занепокоєння щодо потенційної ерозії або невдачі комунікативної функції серед ІТ-фахівців та осіб, які використовують термінологію в цій галузі. Термін «інформатика» походить від французького слова «informatique», що є поєднанням двох слів: інформація та автоматизація. Цей термін набув популярності у Франції в 1960-х роках, коли комп'ютерні технології почали набувати все більшого поширення.

Одночасно в англійськомовних країнах з'явився термін «computer science» для позначення науки про обробку інформації та її зв'язку з використанням комп'ютерних технологій. У наш час ці терміни вважаються синонімами [9]. Згодом цей термін більше не мав юридично виняткового статусу та почав використовуватися в різних європейських мовах для позначення сфери, пов'язаної з комп'ютерами, і її широкого розуміння.

Інформатика охоплює наукову та технологічну сферу, яка стосується організації та прогресування інформації, а також технології та методології,

що використовуються для її перетворення, зокрема за допомогою обчислювальної техніки. Він поєднує в собі аспекти управління інформацією з автоматизацією [9, с. 15].

Точне визначення термінів має велике значення не тільки в галузі досліджень, але й у розробці технічних рішень. Дуже важливо чітко визначати та використовувати термін ІТ, оскільки він має величезний вплив на різні галузі, які використовують його як інструмент і методологію.

Вплив ІТ-сфери безмежний завдяки безмежним можливостям і універсальності, які пропонують її інструменти. На ранніх стадіях становлення та зростання в цій галузі створення та використання нових концепцій може здаватися довільним. Однак у сучасному світі стало обов'язковим прискіпливий аналіз багатьох термінів, як старих, так і нових, щоб забезпечити їх точне використання.

Отже, підрозділ підкреслює, що навіть дрібні недоліки в розумінні або використанні термінології можуть призвести до серйозних правових проблем і недорозумінь. Точність та юридична вірність термінів стають критичними у контексті укладення угод, патентування інтелектуальної власності та вирішення спорів у сфері ІТ, а також важливість знань як в сфері інформаційних технологій, так і в юриспруденції, для успішного роботи у цьому контексті. Комбінування цих двох галузей є основним для розуміння та вирішення правових питань, пов'язаних з ІТ.

РОЗДІЛ 3

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ЮРИДИЧНИХ ДОКУМЕНТІВ В СФЕРІ ІТ-ПРАВА З АНГЛІЙСЬКОЇ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ

3.1. Характеристики лексико-семантичних еквівалентів та трансформацій при перекладі юридичних документів зі сфери ІТ-права

Термін «переклад» охоплює багато значень і може широко розумітися як акт передачі значення або змісту слова, фрази, речення чи тексту з однієї мови на іншу. Цей процес передбачає передачу передбачуваного повідомлення з мови оригіналу на мову перекладу, гарантуючи, що суть і передбачуване значення вихідного матеріалу точно передаються.

Щоб переконатися, що переклад достатній, перекладач повинен ефективно використовувати різні техніки та стратегії, відомі як трансформації перекладу. Ці перетворення дозволяють перекладачеві точно передати інформацію з оригінального тексту мовою перекладу, дотримуючись при цьому мовних норм і умовностей мови перекладу.

Для перекладача вкрай важливо знайти баланс між точним представленням оригінального тексту та забезпеченням того, щоб перекладена версія була лінгвістично прийнятною та зрозумілою для цільової аудиторії. Тому вміння перекладача використовувати трансформації перекладу має важливе значення для досягнення успішного та ефективного перекладу.

Трансформації перекладу - це прийоми, які використовуються під час міжмовного перекладу, щоб гарантувати, що перекладений текст досягає того самого значення, що й оригінальний текст. Ці трансформації навмисно відхиляються від структурної та семантичної подібності між двома текстами з метою досягнення еквівалентності. Трансформація служить основою для багатьох технік перекладу, оскільки передбачає зміну формальних (таких як лексичні чи граматичні трансформації) або семантичних (таких як

семантичні трансформації) аспектів вихідного тексту, зберігаючи інформацію, призначену для передачі [7, с. 80].

Основна вимога перекладу – максимально можливий ступінь його еквівалентності оригіналу як у плані семантико-структурної подібності, так і в плані вашої дії на адресу. На практиці процес досягнення цієї еквівалентності також зв'язаний з деякими труднощами. Бо не завжди, через певні відмінності між початковою мовою та мовою перекладу можливий переклад за такими названими семантико-структурними паралелями. Іншими словами, далеко не завжди дозволяють «автоматичні» заміни одиниці початкового тексту одиницями перевідного тексту з одночасною реалізацією мети перекладу.

У таких випадках мовний посередник вимушений прибігати до відступу від мовних паралелей, а іноді взагалі шукати інші способи для передачі змісту початкової мови за допомогою мови перекладу внаслідок включення в даному випадку таких паралелей між мовами – до таких відступів від паралелей підлягають перекладацькі трансформації [1, с. 42].

Лексичні, граматичні, стилістичні та інші відмінності мови обумовлюють необхідність різноманітних трансформацій, тобто замін. Тому власне і розрізняють лексичні, граматичні та стилістичні перекладацькі трансформації. До лексичних необхідно віднести: диференціацію, конкретизацію та генералізацію значень, анатомічний переклад, цілісне перетворення та ін. Граматичні трансформації – прийоми заміни, перестановки, опущення та додавання слів при перекладі. Розглянемо деякі з прийомів.

Основними видами лексичних трансформацій є транскодування (може бути виражено транскрипцією чи транслітерацією, в деяких випадках вони співпадають), калькування, конкретизація, генералізація, антонімічний та синонімічний переклад і модуляція (смисловий розвиток) значення вихідної одиниці.

Консенсус серед дослідників, які вивчають галузеву термінологію,

полягає в тому, що функціональний перенос є основною причиною семантичних змін у термінологічній лексиці. Функціональний аспект значення слова відіграє вирішальну роль у збереженні його історичної стабільності та лексико-семантичної ідентичності, навіть коли слово використовується для опису різних наукових понять. Аналізуючи приклади з життя, дослідники дійшли висновку, що основним способом утворення нових термінів є семантична трансформація загальновживаних слів.

Вивчення інформаційної терміносистеми засвідчує значні резерви вторинної номінації. Розширення або звуження значення слова, коли воно стає більш спеціалізованим, узгоджується з однією з ключових тенденцій мови: ефективним використанням мовних ресурсів, що в кінцевому підсумку забезпечує збереження його основного словникового запасу.

Процес перекладу англійських юридичних термінів українською мовою включає кілька різних методів, включаючи транскодування, калькування та описовий переклад. На додаток до цих методів перекладачі також використовують такі методи, як морфологічна трансформація, синтаксична транспозиція та синтаксична трансформація, коли перетворюють юридичні терміни з однієї мови на іншу. Комбінація цих прийомів часто необхідна для досягнення точного та вичерпного перекладу.

Для проведення перекладацького аналізу юридичних текстів ІТ-спрямованості з англійської мови українською мовою нами з 5-6 англійських юридичних документів методом суцільної вибірки було відібрано 200 лексичних одиниць (окремих слів, словосполучень, окремих речень) та проаналізовано, які самі перекладацькі прийоми та трансформації застосовувалися при їхньому перекладі з англійської мови українською.

Транскодування передбачає передачу звукового та/або візуального представлення слова з однієї мови на іншу за допомогою алфавіту цільової мови. У деяких випадках всю форму слова можна передати буквами мови, що називається адаптивним транскодуванням. Як альтернатива, може використовуватися змішане транскодування, коли більша частина

перетвореного слова відображає його звучання мовою оригіналу, але певні елементи його візуального представлення також передаються.

У словниках певні транслітеровані терміни, які міцно закріпилися в цільовій мові, подаються без будь-якого додаткового описового перекладу. Наприклад, такі слова, як тег і транзакція, безпосередньо передаються в словниках як "тег" і "транзакція". Транскрипцію та транслітерацію часто поєднують і не використовують окремо. У деяких випадках для перекладу англійських термінів використовується комбінація обох методів. Наприклад, такі терміни, як Alpha, byte, monitor і click, перекладаються за допомогою комбінації транслітерації та транскрипції.

Чиста транскрипція використовується для таких термінів, як код, файл та інтерфейс. Хоча транслітерація менш поширена, приклади включають такі слова, як скрипт і сервер, які транслітеруються однаково обома мовами. При перекладі термінології важливо враховувати певні фактори. Наприклад, у перекладі не передається подвоєння приголосних між голосними. Прикладом цього є слово рахунок. Одна особливість полягає в тому, що літера «т» у кінці слова завжди вимовляється як [r], незалежно від її вимови в оригінальному англійському слові. Це можна побачити на прикладі слова сервер, яке в обох мовах передається як «сервер». Крім того, українська мова має унікальний спосіб передачі звуку [x]. Його позначають літерами «к» і «с». Прикладом цього є синтаксис слова, де звук [x] передається поєднанням «к» і «с».

При перекладі назв компаній виконується транскрибування, тобто окремі елементи назв компаній записуються так, як вимовляються. При цьому може бути застосовано український синтаксис, а також використання повних чи скорочених аббревіацій. Загальна кількість лексичних одиниць перекладених за допомогою транскодування становило 21 термін, що склало 10,5% від вибірки.

Оскільки ми розглядаємо фігури юридичного синтаксису, то досліджуємо випадки конкретизації, генералізації та модуляції, оскільки дані трансформації поєднують в собі як лексичну, так і синтаксичну зміну.

Subject to the provisions of Part II hereof, all the provisions contained in the Standard Terms and Conditions of Trust are herein incorporated by reference in their entirety and shall be deemed to be a part of this instrument as fully and to the same extent as though said provisions had been set forth in full in this instrument.

– Відповідно до положень частини II цього документу, усі положення, що містяться в Стандартних умовах Трастової угоди, включені в цей документ шляхом посилання в повному обсязі та вважаються частиною цього документу в повному обсязі та в тому самому обсязі, як це зазначено положення були повністю викладені в цьому документі.

В даному прикладі вжито генералізацію, адже в оригіналі повторюється фраза *this instrument* – цей інструмент у сенсі даний документ (трастова угода) є певним економічним інструментом, проте на перекладі повторення генералізовано до «цей документ», лаконічністю даного формату підкреслюючи, що поняття трастової угоди як економічного інструменту і так є загальновідомим. Таким чином, ми віднайшли 37 прикладів генералізації, що склало 13,5% від вибірки [Додаток А].

Конкретизація — це акт перетворення слова чи фрази з широким, загальним значенням у більш конкретне та вужче поняття в межах мови, що перекладається. Цей процес передбачає заміну оригінальної одиниці мови оригіналу на одиницю, яка позначає більш специфічний тип поняття в цільовій мові. Мова перекладу виражає більш спеціалізоване поняття, яке підпадає під більшу категорію, передану оригінальним словом або фразою. Така потреба в конкретизації часто виникає через те, що в мові перекладу відсутній термін, який би охоплював таке ж широке значення, як мова оригіналу.

Інколи конкретизація використовується для зменшення обсягу повідомлення, коли деталі, на думку перекладача, не є суттєвими.

Подібну конкретизацію змісту окремих словосполучень в реченні можна спостерігати в наступних прикладах:

In consideration of the premises and of the mutual agreements herein

contained, the Depositor, Trustee, Evaluator and Supervisor agree as follows: – Беручи до уваги попередні та взаємні домовленості, що містяться в цьому документі, Вкладник, Довірена особа, Оцінювач та Наглядач погоджуються з наступним:

Тут конкретизовано частину засобу англомовного синтаксису – в оригіналі маємо agreements herein contained – буквально домовленості, що містяться ту», проте для підсилення зрозумілості та дотримання юридичного формату тексту у перекладі конкретизовано зміст містяться в цьому документі. Дана конкретизація сприяє полегшенню сприйняття подальшої частини речення, де йде перерахування сторін угоди.

Аналогічним чином перекладено наступні фрагменти:

Subject to the provisions of Part II hereof, all the provisions contained in the Standard Terms and Conditions of Trust are herein incorporated by reference in their entirety and shall be deemed to be a part of this instrument as fully and to the same extent as though said provisions had been set forth in full in this instrument. – Відповідно до положень частини II цього документу, усі положення, що містяться в Стандартних умовах Трастової угоди, включені в цей документ шляхом посилання в повному обсязі та вважаються частиною цього інструменту в повному обсязі та в тому самому обсязі, як це зазначено положення були повністю викладені в цьому документі.

Тут конкретизовано, що мова йдеться про зазначений документ в цілому, а не окремий пункт. Така сама трансформація вжита і в наступному прикладі:

The Bonds listed in the Schedule hereto have been deposited in trust under this Trust Agreement. – Облігації, перелічені в Додатку до цього Договору, передано в довірче управління згідно з цією Трастовою угодою.

Усього було віднайдено 17 прикладів конкретизації (8,5% вибірки).

В англійській мові використовується значна кількість багатокomпонентних прийменникових словосполучень, які в українській мові не зустрічаються. Як наслідок, ця невідповідність створює певні проблеми

під час перекладу текстів з англійської на українську [43, с. 181].

Одним з ефективних методів вирішення цих проблем є використання методів калькування, які включають зміну компонентів даної фрази. Наприклад, BIOS, що розшифровується як Basic Input/Output System, можна більш детально описати як фундаментальну систему, що відповідає за операції введення та виведення. Подібним чином DPB, або блок параметрів диска, можна визначити як блок параметрів, спеціально пов'язаних з операціями на диску.

Трасування пропонує кілька переваг перед експлікацією, насамперед завдяки своїй здатності надавати більш детальні пояснення. Під час використання кальки кожен компонент фрази мовою оригіналу відповідає окремому елементу мовою перекладу, забезпечуючи точне збереження мовних аспектів. Тому калькування не тільки допомагає роз'яснити складні поняття, але й зберігає цілісність і дієвість мовних засобів, використаних у вихідній фразі [6, с. 36]. У деяких випадках поряд із трасуванням використовується описовий переклад, як приклад MS-DOS, що означає дискову операційну систему Microsoft.

Для ефективного використання описового методу перекладу вкрай важливо володіти повним розумінням конкретної галузі чи предмета перекладу. Ця глибина знань необхідна для точного фіксування та передачі основного значення та концепції тексту. Заглибившись у досліджуваний зразок, можна ідентифікувати кілька екземплярів операторів схеми, які є виразами SQL, що використовуються для керування схемами даних. Крім того, термін «bigint» відноситься до цілого значення, яке охоплює значно широкий діапазон.

У процесі перекладу, коли значення англійського терміна ідеально збігається з його українським відповідником, цей спосіб вважається еквівалентним. Цей конкретний метод зазвичай використовується під час перекладу IT-термінів з англійської на українську, хоча в українській мові бракує широкого спектру еквівалентів у цій специфічній галузі. Наприклад,

такі слова, як «робочий стіл» і «блокнот», не мають прямого перекладу і замінюються на «робочий стіл» і «ноутбук» відповідно.

Еквівалентність у перекладі стосується досягнення комунікативної еквівалентності, коли текст ефективно трансформується у свою перекладену форму. Еквівалентність передбачає передачу суті тексту в перекладі, охоплення інформації, що міститься в тексті, а також стилістичної, образної та естетичної функцій лексичних одиниць [5, с. 112]. Концепція еквівалентності має важливе значення в ролі перекладача, оскільки вона охоплює мету повної передачі змісту оригінального тексту та забезпечення справжньої відповідності між оригінальною та перекладеною версіями. Ступінь досягнутої еквівалентності залежить від вихідної мови оригінального тексту та того, як він ефективно зображений мовою перекладу.

Фразові терміни, які часто виражаються як аббревіатури або аббревіатури, часто використовуються в дискусіях про інформаційні технології (ІТ). Аббревіатури, відома форма словотвору, стали дуже продуктивними в сучасній англійській мові через стрімкий темп сучасного життя та бажання оптимізувати використання мови.

Акроніми, зокрема, займають важливе місце в ІТ-дискурсі. Використання скорочень передбачає, що реципієнт володіє спільним словниковим запасом з автором. У сфері ІТ широке використання аббревіатур зумовлене великою кількістю фразеологічних термінів, які вимагають скорочення, щоб заощадити простір. Яскравим прикладом цього є аббревіатура «RAM», що означає пам'ять з довільним доступом.

Модуляцією, або смисловим узгодженням називають варіюванням повідомлення, чого можна досягти, змінивши кут чи точку зору. До цього способу можна вдатися, коли видно, що дослівний або навіть транспонований переклад призводить в результаті до висловлення граматично правильного, але суперечливого духу мови перекладу [7, с. 82].

Іншими словами, модуляція включає в себе як смисловий розвиток, так і опущення.

This Amendment expresses the entire understanding of the parties with respect to the transactions contemplated hereby – Ця Додаткова угода виражає повне розуміння сторін щодо угод, передбачених цим документом.

Тут вжито модуляцію, оскільки в англійському варіанті «with respect» (з повагою) не є юридичним терміном, тому вжито усталений термін «передбачених», тому за допомогою модуляції, яка посилює офіційність документу, текст зроблено більш прийнятним та зрозумілим для україномовного читача. Також відбувається посилення за рахунок заміни терміну transactions (транзакції, операції) на угоди, що генералізує зміст та посилює юридичну чинність. При цьому тут також відбувається конкретизація щодо документу, в якому ці угоди обумовлені, на відміну від безособового hereby.

Компенсація є важливою технікою, яка використовується під час процесу перекладу для вирішення проблеми нееквівалентних елементів в оригінальному тексті. Це передбачає заміну цих нееквівалентних елементів, таких як словниковий запас або вирази, альтернативними, які можуть бути зрозумілі носіям цільової мови. Ця стратегія гарантує, що перекладений текст залишається зв'язним і значущим, усуваючи будь-які прогалини, які можуть виникнути через лінгвістичні відмінності між вихідною та цільовою мовами.

Except as provided herein, all of the terms and conditions of the Loan Agreement and the other Loan Documents remain in full force and effect. – За винятком випадків, передбачених тут, усі положення та умови Кредитної угоди та інших Кредитних документів залишаються чинними в повній мірі.

В даній конструкції не існує українського еквівалента англійському усталеному виразу in full force and effect, воно є близьким по змісту до фрази «в повному обсязі», проте в контексті документу та юридичної термінології переклад через вислів «чинними в повній мірі» є доречним, адже при цьому зберігається й зміст виразу, і стилістика юридичного дискурсу.

All capitalized terms not otherwise defined herein shall have the meanings given to such terms in the Lease. - Усі терміни, написані з великої літери, окремо не визначені в цьому документі, мають значення, визначені в Договорі оренди.

Оскільки в українській мові немає повного аналогу терміну capitalized terms, то вжито заміну на юридичний відповідник терміни, написані з великої літери, вживаний в україномовному юридичному дискурсі.

Проведений аналіз виявив, що при перекладі синтаксичних конструкцій у юридичних текстах часто необхідно також використовувати лексико-семантичні трансформації. Це пов'язано з розбіжностями в лексико-семантичних системах між мовою оригіналу та мовою перекладу, оскільки кожна мова має свої відмінні характеристики. Ця особливість лексико-семантичної сторони кожної мови проявляється насамперед у семантичній структурі слів. Кожне слово є складовою частиною лексичної системи мови, виступаючи її складовим елементом. Отже, це пояснює відмінність, виявлену в семантичній структурі слів у різних мовах.

Отже, в даному підрозділі підкреслюється важливість розуміння лексико-семантичних еквівалентів у перекладі та їх вплив на точність та якість перекладу. Детально розглядаються ситуації, де в перекладі можуть виникати неоднозначності, а також де важливо зберегти юридичну точність та відповідність плану, відзначає різні види трансформацій, які можуть виникати під час перекладу юридичних документів, включаючи зміни в структурі, формі та стилі. Ці трансформації можуть виникати внаслідок відмінностей між правовими системами та культурними контекстами мов джерела і призначення.

3.2. Види та особливості граматичних трансформацій при перекладі юридичних документів англomовного IT-дискурсу

Щоб забезпечити якість і точність перекладу з однієї мови на іншу, перекладачу важливо ефективно використовувати різні техніки перекладу. Ці прийоми, відомі як перекладацькі трансформації, відіграють вирішальну роль у забезпеченні того, що перекладений текст ефективно передає ту саму інформацію, що й оригінальний текст, дотримуючись лінгвістичних конвенцій і норм мови перекладу. Використовуючи ці прийоми, перекладач може успішно подолати розрив між мовами та надати вірний і зв'язний переклад, який точно передає суть оригінального повідомлення.

Теорія перекладу не заохочує використання прямих структурних відповідників до оригінальних структур, віддаючи перевагу замість цього граматичним трансформаціям. Трансформація стану, специфічний тип граматичної трансформації, передбачає використання різних форм стану в оригінальному тексті та його перекладі. Якщо оригінальна структура та її трансформація в перекладі мають схожі лексичні склади, трансформація класифікується як трансформаційна модель перекладу. З іншого боку, якщо трансформація супроводжується контекстуально обумовленими лексичними змінами, ситуативна модель стає переважним підходом.

При виконанні юридичного перекладу можуть спостерігатися такі явища: повний збіг, частковий збіг, повне неспівпадіння оригіналу і перекладу, викликане відмінностями граматичної будови англійської та української мов.

Повний збіг досягається, коли всі елементи перекладеного речення ідеально узгоджуються з оригінальним реченням як за лексичним вибором, так і за граматичною структурою. Цей рівень точності гарантує, що порядок слів у перекладеному реченні залишається незмінним, віддзеркалюючи

вихідне речення.

Частковий збіг має місце, коли існує незначна різниця між елементами перекладеного речення порівняно з оригінальним реченням як за формою, так і за змістом, але зберігається загальна семантична точність. Транспозиція, яка є різновидом перекладацької трансформації, передбачає зміну розташування різних мовних елементів у тексті перекладу відносно тексту оригіналу. Ці елементи, які можна змінювати, включають окремі слова, фрази, частини складного речення і навіть повні незалежні речення в загальній структурі тексту.

The undersigned parties hereby amend, in part, said Employment Agreement for the purpose of complying with section 409A of the Code. Therefore, the following change shall be made. – Сторони, що підписалися нижче, вносять часткові зміни до зазначеної Трудової угоди для з метою дотримання розділу 409А Кодексу. Отже, мають бути внесені наступні зміни:

Тут словосполучення the following change shall be made у перекладі відтворюється неповним аналогом, оскільки граматична конструкція української мови не використовує модель Отже, наступні зміни мають бути внесені, тому на перекладі маємо перестановку – Отже, мають бути внесені наступні зміни.

В даному прикладі задля більш звичної для українського читача структури речення вжито перестановку, оскільки в перекладі вжито типовий порядок слів у реченні юридичного стилю – ввідне слово, присудок та другорядні члени речення і потім підмет.

Дослідимо конкретний тип трансформації в перекладі, відомий як заміни. Цей прийом виник через наявність граматичних неузгодженостей як в українській, так і в англійській мовах. Заміни є найбільш поширеною і універсальною формою перекладацької трансформації. У процесі перекладу різні елементи, такі як форми слів, частини мови та компоненти речення,

можуть зазнавати заміни. Це означає, що можливі як граматичні, так і лексичні заміни. Одним із найпоширеніших прикладів перекладацьких трансформацій є заміна частин мови.

The Bonds listed in the Schedule hereto have been deposited in trust under this Trust Agreement. – Облігації, перелічені в Додатку до цього Договору, передано в довірче управління згідно з цією Трастовою угодою

В даному прикладі замість оригінального hereto (тут) відбувається заміна на до цього Договору, що більш зрозуміло пояснює належність Додатку до певної угоди. Синтаксично речення не надто змінилось, проте воно набуло більш цілеспрямованого значення для читача.

Except as provided herein, all of the terms and conditions of the Loan Agreement and the other Loan Documents remain in full force and effect. – За винятком випадків, передбачених тут, усі положення та умови Кредитної угоди та інших Кредитних документів залишаються чинними в повній мірі.

Тут зроблено синонімічну заміну – вирази in full force and effect (в повній силі і ефекті, якщо перекладати дослівно) замінено синонімом чинними в повній мірі, оскільки для юридичних документів чинність має більшу вагомість, ніж ефективність, що позитивним чином відображується на юридичній значимості даного вислову.

Наступна категорія трансляційних трансформацій відноситься до акту додавання елементів. Ця необхідність впливає з концепції «формальної невиразності», коли семантичні компоненти словосполучення мови оригіналу не мають здатності точно передавати значення. Тому доповнення стають вирішальними для підвищення зрозумілості та ефективної передачі наміченого повідомлення.

Даний вид перетинається з такими видами трансформацій як генералізація (розширення смислу за рахунок додавання), конкретизація (уточнення смислу шляхом додавання роз'яснень), експлікація (заміна слова

розширеним словосполученням).

Ще одна велика група трансформацій здійснюється через вилучення (яке також перетинається з генералізацією через вилучення зайвих подробиць або відсутність повного відповідника у мові перекладу). Розглянемо приклади вилучення:

Аналогічним чином побудовано і переклад наступного прикладу:

Except as hereby amended, the terms and conditions of the Lease are ratified and affirmed in all respects. – За винятком змін, внесених цією Додатковою угодою, положення та умови Договору оренди ратифіковані та підтверджені в усіх відношеннях.

В даному прикладі відбувається два види граматичної трансформації – по-перше, здійснено заміну, про яку вже згадувалось, тобто вилучення англійського *as hereby* – замість тут переклад пропонує ширший варіант – внесених цією Додатковою угодою, адже український синтаксис не дає однозначно зрозуміти, що мова йде саме про цю угоду в цілому, а не це речення чи пункт. Відповідно змінюється синтаксис речення, оскільки з'являється відокремлений елемент.

Іншою трансформацією є видозміна перекладу *Except* - в оригіналі це означає виключаючи ці зміни, у перекладі ж змінюється структура речення на за виключенням змін. Слова є спільнокореневими, тому смисл речення від цього не змінюється, а формулювання стає більш прийнятним для українського читача, хоча і збільшується довжина елементу синтаксису на відміну від точного повторення.

Отже, переклад юридичних документів на граматичному рівні потребує ряду трансформацій у випадках, коли український синтаксис не дозволяє відтворити англійську побудову речення, або втрачається сила певного терміну під час прямого перекладу.

Дослідивши лексико-граматичні особливості перекладу юридичної

термінології в сфері ІТ-права з англійської мови на українську можна зазначити, що використання різних засобів перекладу використовується в залежності від значення слова та його контексту. Аналіз юридичних текстів дозволив виділити наступні типи перекладацьких трансформацій: транскодування, калькування, генералізація, дослівний переклад, членування речень, заміна частин мови, компенсація, експлікація (описовий переклад). Найбільш продуктивними при перекладі юридичних термінів є калькування (22%) та компенсація, такий тип складає 20% від загального числа вибірки.

Наведемо частотну характеристику перекладацьких трансформацій при перекладі юридичних термінів на українську мову. Найбільш продуктивними при перекладі юридичних термінів є калькування та компенсація такий тип складає 22% і 20,5% від загального числа вибірки відповідно (табл. 3.1).

Таблиця 3.1.

Частотна характеристика перекладацьких трансформацій при перекладі англомовних юридичних термінів на українську мову

Перекладацька трансформація	Питома вага	Кількість термінів
1. Транскодування	10,5%	21
2. Калькування	22,0%	44
3. Генералізація	13,5%	27
4. Дослівний переклад	10,6%	21
5. Членування речень	1,2%	3
6. Заміна частин мови	8,6%	17
7. Компенсація	20,5%	41
8. Експлікація	13,2%	27
9. Конкретизація	8,5%	17
10. Перестановка	1,2%	3
11. Додавання	2,4%	6

Для більшої наочності зобразимо отримані результати у вигляді

діаграми (рис. 3.1.)

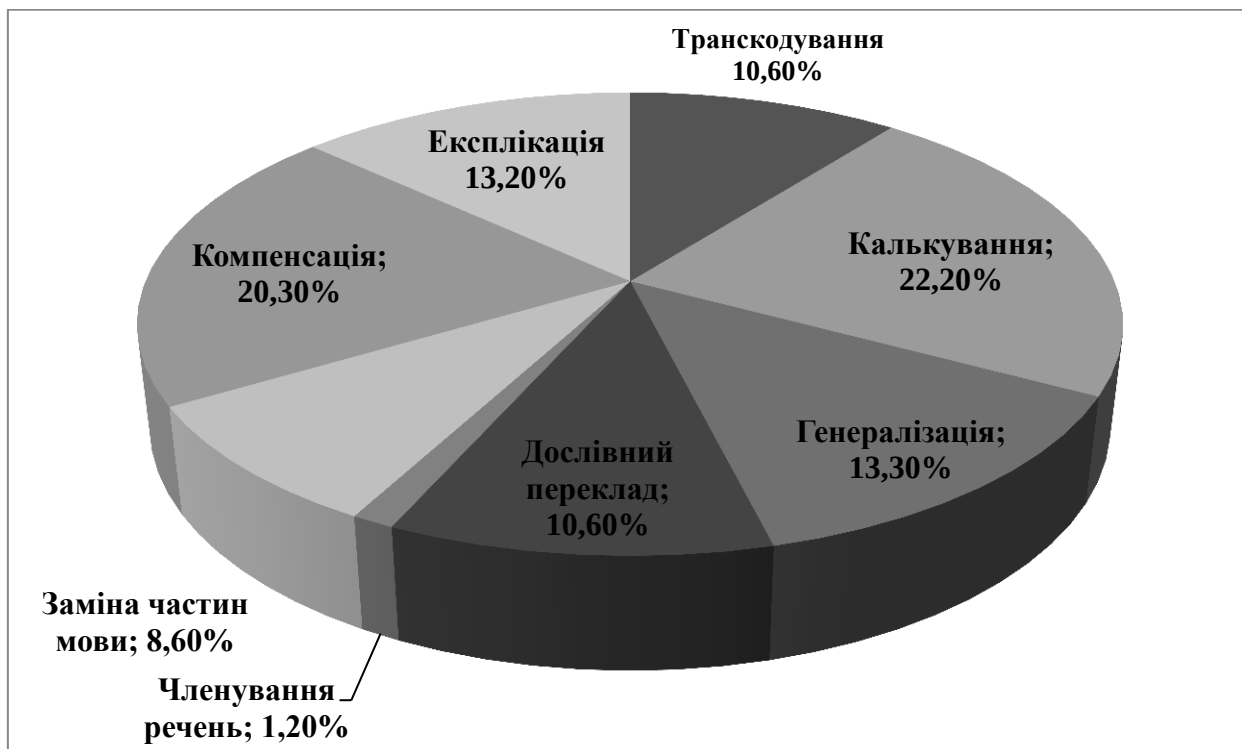

Рис. 3.1. Структура перекладацьких трансформацій

Таким чином, ми дослідили засоби перекладу юридичних текстів з англійської мови на українську та визначили основні характеристики лексико-граматичних особливостей такого перекладу.

На основі проведеного дослідження можна зробити висновок, що основними способами відтворення українською мовою юридичних документів ІТ-права є генералізація та конкретизація на лексичному рівні та заміна, додавання і перестановка – на граматичному. Інші випадки зустрічаються значно рідше.

Використання перекладацьких трансформацій для збереження та відтворення юридичної значимості тексту документу впливає з потреби сформулювати перекладений вислів згідно правил українського синтаксису без втрати юридичних формулювань. Частина висловів припускає дослівний переклад, проте у більшості прикладів ми все ж бачимо відмінності у синтаксичній будові речень тому метою трансформацій є збереження змісту оригінального вислову та його ключових моментів, але використання

українського синтаксису для відображення змісту речення у юридичному документі.

Особливості перекладу юридичних документів ІТ-сфери з англійської на українську мову полягають в поєднанні потреби формулювання речення за правилами українського синтаксису зі збереженням оригінального синтаксису та структури документу. Оскільки засоби передачі синтаксису є різноманітними, то під час перекладу припускається заміна одного типу засобу на інший (наприклад, паралелелізму на повторення і навпаки), якщо при цьому не відбувається зниження ілюкативної сили самого засобу та юридичного змісту документу.

Підрозділ відображає, що граматичні аспекти у перекладі юридичних документів в ІТ-галузі мають вирішальне значення для збереження точності та правової вірності тексту. Перекладач повинен уважно враховувати специфіку юридичних термінів та їх взаємозв'язок з граматичною структурою для досягнення максимальної точності у перекладі. Також, підкреслює значення глибокого розуміння правових норм та граматичних конструкцій як мовних, так і юридичних, відзначає важливість збереження стилю, форми та граматичної коректності у процесі перекладу, оскільки будь-які відхилення можуть призвести до змін в юридичних наслідках.

ВИСНОВКИ

У нашому дослідженні ми зосередилися на вивченні теоретичних і практичних аспектів перекладу юридичних текстів з англійської мови на українську. Ми проаналізували різні категорії юридичних термінів, враховуючи їх особливості та використання. Ці терміни можна класифікувати на специфічні для юридичної галузі, які мають чітко визначене значення, і міждисциплінарні наукові термінологічні одиниці, які включають терміни з інших галузей.

Аналіз також охопив напівтерміни або професіоналізми, які можуть включати номенклатурні одиниці, але мають своє контрастне тлумачення. Окремо, ми дослідили професійні жаргони, які, навпаки, не завжди мають точне чи однозначне значення, але відзначаються високою образністю та емоційними конотаціями.

Після ретельного аналізу лінгвістичних особливостей юридичних документів, зокрема їх стійких термінів та структурно-семантичних характеристик, ми прийшли до висновку, що юридичні терміни відрізняються від загальноновживаних термінів у контексті термінотворення. Це означає, що при їх перекладі необхідно враховувати лексико-семантичні та структурні особливості, які впливають на еквівалентність перекладу.

Дослідження показало, що для перекладу юридичних термінів з англійської на українську мову використовуються різні підходи, включаючи транскодування, калькування та описовий переклад. Крім того, перекладачі часто вдаються до морфологічних трансформацій, синтаксичних транспозицій та синтаксичних трансформацій для виразності і точності перекладу.

Після вивчення практичних аспектів перекладу англомовних юридичних термінів, ми прийшли до висновку, що через полісемію та

специфіку правничого контексту, переклад таких термінів вимагає врахування контексту та галузі права. Незважаючи на можливість дослівного перекладу, зазвичай потрібно враховувати синтаксичні та структурні особливості української мови, щоб уникнути помилок, які можуть мати критичне значення в юридичних документах.

У результаті нашого дослідження ми виділили основні способи відтворення українською мовою юридичних документів в сфері ІТ-права, такі як генералізація, конкретизація, заміна, додавання та перестановка на лексичному рівні, а також калькування та компенсація на граматичному рівні. При цьому використовуються різні типи перекладацьких трансформацій, такі як транскодування, калькування, генералізація, дослівний переклад, членування речень, заміна частин мови, компенсація та експлікація (описовий переклад).

Також виявили, що переклад юридичних текстів вимагає не лише знання мови, але й розуміння правової системи та контексту, в якому вони використовуються. Враховуючи це, ми рекомендуємо перекладачам і фахівцям у галузі перекладу права глибоко ознайомитися з правовими принципами та процедурами країн, мовою яких вони займаються.

За результатами нашого дослідження ми розробили кілька рекомендацій щодо перекладу юридичних текстів з англійської на українську:

1. Ретельно треба досліджувати та аналізувати юридичну термінологію, враховуючи її специфічність, контекст та використання.
2. Звернення уваги на стійкі терміни та їх значення, а також на напівтерміни та професіоналізми, які можуть мати контрастні тлумачення.
3. Враховування лексико-семантичних та структурних особливостей юридичних текстів при їх перекладі, забезпечуючи еквівалентність перекладу.

4. Дотримання правових принципів і процедур країни, мовою якої здійснюється переклад, щоб забезпечити точність та відповідність перекладу.

5. Використання спеціалізованих словників, ресурсів та консультацій з правовими експертами для забезпечення точності та професіоналізму у перекладі.

Використання цих трансформацій дозволяє зберегти і відтворити юридичну значимість тексту при перекладі, враховуючи вимоги українського синтаксису та структури документів. Тому, дослідження розкриває особливості перекладу юридичних документів в сфері ІТ-права та вказує на різноманітні підходи до вирішення цього завдання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Агурова Н. В. Програмований посібник з граматики англійської мови : у 2-х ч. Львів : Вид-во Львів. ун-ту, 1972. Т. 1. 83 с.
2. Архелюк В. В. Характерні риси лінгвістики тексту та дискурсу. Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції «Лінгвокогнітивні та соціокультурні аспекти комунікації». Чернівці: Книга – XXI. 2011. С. 42-48.
3. Баранова С. В. Спецрозділи зі змістовим модулем: *переклад ділового мовлення конспект лекцій*. Сумський державний університет. 2023. 104 с.
4. Власенко М. С. Семантична характеристика юридичних термінів. *Проблеми семантики слова, речення та тексту*. Вип. 32. 2014. С. 55-62.
5. Чулакова Д. С. Основні характеристики текстів юридичних документів. *Мовні і концептуальні картини світу: наукове видання: [збірник]*. Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Б-ка Ін-ту філології. Київ, 2012. Вип. 42. С. 418-425.
6. Венжинович Н. Лінгвокультурологічний аспект мовознавчих досліджень: *навчально-методичний посібник до спецкурсу для студентів філологічного факультету*. Ужгород: ФОП Сабов А. М., 2015. 267 с.
7. Гладирь Т. С. Поняття дискурсу на сучасному етапі розвитку лінгвістики. *Вісник ДУЕП*. № 3. 2007. С. 78-84.
8. Борисович О. В., Чаюк Т. А. Мовна синестезія та синестезійна метафора. *Південний архів. Серія Філологічні науки*. 2020. № 82. С. 54–59.
9. Гаврилова О. В. Процеси калькування в сучасній українській мові (на прикладах комп'ютерної лексики). *Science and Education a New Dimension. Philology*. Budapest. 2018. VI (45). Is. 152. P. 25–29.
10. Герасімова О. М. Особливості перекладу термінів (на прикладі прикордонного дискурсу). *Наук. вісн. міжн. гуманітарного ун-ту*. Сер. Філологія. 2016. № 22. С. 180-182.

11. Глінка Н. В. Експресивні засоби й стилістичні прийоми вираження експресивності та особливості їх перекладу. *Вісник Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут"*. Серія: Філологія. Педагогіка. 2013. Вип. 2. С. 34-39.
12. Григор'єва О. Вивчення семантики термінів на основі їх системної організації. *Філологічні науки*. 2013. Вип. 13. С. 70-74.
13. Григор'єва О. Прагматичний аспект перекладу: засоби прагматичної адаптації тексту. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Сер. : Лінгвістика. 2011. Вип. 15. С. 285-289.
14. Грицькова Н. В. Проблеми перекладу технічних текстів комп'ютерної тематики. *Вісник Дніпропетровського ун-ту. Сер. Мовознавство*. Донецьк, 2013. Вип. 19. т. 21, С. 101-106.
15. Гузь А. М. Транскодування як спосіб перекладу англійської авіаційної термінології. *Наука і молодь*. Сер. Гуманітарна. 2012. № 11-12. С. 143-146.
16. Денисов О. І. Особливості препозитивних багатокомпонентних іменних фраз у текстах різних функціональних стилів. *Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук*. Харків. 2007.
17. Д'яков А. С., Кияк Т. Р., Куделько З. Б. Основи термынотворення: Семантичний та соціолінгвістичний аспект. Київ: Вид-дім «КМ Academia», 2000. 218 с.
18. Єнікєєва Є. М. Особливості перекладу комп'ютерних термінів на українську мову. *Вісник СумДУ*. Суми, 2001. №5. С. 54-59.
19. Єфімов Л. П. Стилїстика англійської мови і дискурсивний аналіз. Навчально-методичний посібник. Вінниця: Нова Книга, 2004. 240 с.
20. Кальнік О. П., Воробйова О. С., Симоненко А. В., Олешко М. В. Термінологічні проблеми перекладу наукових текстів у сфері іт технологій. *Молодий вчений*. 2019. № 5. С. 188.
21. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури.

Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця, Нова книга. 2002. 564 с.

22. Карабан В. І. Посібник - довідник з перекладу англійської наукової і технічної літератури на українську мову. Київ. Кременчук, 2009. 251 с.

23. Кивлюк В. О. Модель перекладу англійських комп'ютерних термінів на українську мову. Освітній дискурс : зб. наук. пр. Київ : Гілея, 2017. Вип. 1. С. 145-154.

24. Кияк Т. Р. Фальшиві друзі перекладача як проблема міжкультурної комунікації. *Наукові записки. Сер. Філологічні науки*. Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка. 2010. Вип. 89. С. 17-20.

25. Кікец І., Кікец Н. До питання про деякі труднощі при перекладі термінів і шляхи їх подолання. *Вісн. держ. ун-ту Львівська політехніка*. Львів : Львівська політехніка. 2000. № 402. 420 с.

26. Ковалевська Т. І., Царук А. О. Способи забезпечення еквівалентності та адекватності перекладу англійськомовних складних термінів в написанні проектів європейського стандарту : матеріали VI всеукр. наук.-практ. конф. м. Вінниця, 26 лют. 2019 р. Вінниця. 2019. С. 2.

27. Коваленко А. Я. Загальний курс науково-технічного перекладу. Київ: Фірма "ІНКІОС". 2002. 320 с.

28. Ковальова В., Науменко Л. Калькування як засіб творення нових військових терміноодиниць (на матеріалі німецьких військових текстів). Мовні і концептуальні картини світу. Київ, 2013. Вип. 2. С. 180-186.

29. Ковбасюк Л. А., Романова Н. В. Сучасні лінгвістичні теорії: лекційні, практичні, самостійні модулі та тести: Навчально-методичний посібник для магістрів заочної форми навчання. Спеціальність: 8.010103. ПМСО. Мова та література. Херсон: Вид-во ХДУ, 2008. 96 с.

30. Ковбасюк Л. А., Романова Н. В. Сучасні лінгвістичні теорії: лекційні, практичні, самостійні модулі та тести: Навчально-методичний посібник для магістрів денної форми навчання. Спеціальність: 8.010103. ПМСО. Мова та література. Херсон: Вид-во ХДУ, 2008. 96 с.

31. Козловська Л. С. Семантично-структурний аналіз термінології комп'ютерної сфери (словотвірний аспект). *Гуманітарний вісник Іноземна філологія*. Черкаси : ЧДТУ, 2003. С. 18-25.
32. Коптілов В. Теорія і практика перекладу: Навч. посіб. Київ: Юніверс, 2002. 280 с.
33. Корунець І. В. Вступ до перекладознавства: Підручник. Вінниця : Нова Книга. 2008. 512 с.
34. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): Підручник. Нова книга. 2010. 446 с.
35. Кочерган М.П. Загальне мовознавство, видання друге виправлене і доповнене. Київ: Видавничий центр Академія. 2006. 464 с.
36. Ктитарова Н. К., Воронова З. Ю. Теорія перекладу : навч. посіб. Дніпродзержинськ : ДДТУ, 2013. 310 с.
37. Кукаріна А. Д. Методологія та методика способів перекладу аббревіатур англomовного та україномовного медичного дискурсу. *Молодий вчений*. 2016. № 9. С. 224-228.
38. Лепеха Т. В. Лексико-семантичні та словотвірно-структурні особливості судово-медичної термінології: дис. канд. філол. наук : 10.02.01. Дніпро. 2011. 5 с.
39. Ментинська І. Б. Тематична та лексико-семантична класифікація українських комп'ютерних термінів. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Філологія. Соціальні комунікації*. Львів, 2020. Т. 31. № 2. Ч. 1. С. 26-30.
40. Микульчик Р. Б. Тематична класифікація фізичних термінів-епонімів. *Вісн. нац. ун-ту Львівська політехніка. Проблеми української термінології*. Львів, 2016. № 842. С. 92–95.
41. Мостовий М. І. Лексикологія англійської мови. Харків: Основа, 2011. 179 с.
42. Романюк О. В., Бялик В. Д. Етимологічне походження та історія розвитку англomовної юридичної термінології. *Вчені записки ТНУ імені*

В.І Вернадського. Серія «Філологія. Соціальні комунікації». 2020. Том 31. №3. Том 3. С. 177–181.

43. Савченко Є. Способи та труднощі перекладу англomовних юридичних термінів : thesis. 2021. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/83411> (дата звернення: 07.11.2023).

44. Сергієнко Б., Мирошніченко К. Метафоризація як спосіб творення юридичних термінів : thesis. 2017. URL: <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/66178> (дата звернення: 07.11.2023).

45. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями і проблеми: підручник. Полтава: Довкілля-К, 2008. 712 с.

46. Ткаченко В., Комар І. Роль трансференції у процесі вивчення граматики англійської мови. *Інноватика у вихованні*. 2023. № 17. С. 305–311. URL: <https://doi.org/10.35619/iiv.v1i17.518> (дата звернення: 07.11.2023).

47. Шепітчак В. А. Трилінгвізм у процесі навчання граматики англійської мови. *Philological sciences, intercultural communication and translation studies: theoretical and practical aspects*. 2021. URL: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-039-1-103> (дата звернення: 07.11.2023).

48. Туровська М. Ю. Деякі особливості перекладу юридичного дискурсу (на матеріалі документів Ради Європи). *Сучасні напрями досліджень міжкультурної комунікації та методики викладання іноземних мов*. 2029. С. 362-365.

49. Чаюк Т. А. Інтернаціональні одиниці англomовної юридичної термінології. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2020. Вип. 31. Т. 2. С. 294–298.

50. Чаюк Т. А., Борисович О. В. Способи творення англomовних юридичних термінів. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Філологія. 2020. №46. том 2. С. 177-180.

51. Чередниченко О. І. Взаємодія мов, двомовність і мовленнєва

культура. Мови європейського культурного ареалу, розвиток і взаємодія. К.: Довіра, 2010.

52. Чередниченко О. І. Про мову і переклад. Київ : Либідь, 2007. 248 с.
53. Шаргай І. Є. Значення понять стилю та жанру для перекладацької інтерпретації. *Вісник ЗДУ*. 2011. № 4. С. 1-6.
54. David Crystal. *Encyclopedia of the English language*. Cambridge University Press, 2016. 490 с.
55. Flood W. E. *Scientific Words. Their Structure and Meaning*. Longmans, 1960. 204 p.
56. Giffs S. H. *Barron's Law Dictionary*. New York : Barron's Educational Series. 2010. 640 p.
57. Palmer F. R. *Semantics. A new Outline*. Cambridge Univ. Press; Vyshaja skola, 1982. 111 p..
58. Scientific words. *JAMA: The Journal of the American Medical Association*. 1965. Vol. 191, no. 4. P. 332b–332. URL: <https://doi.org/10.1001/jama.191.4.332b> (date of access: 07.11.2023).
59. SCIENTIFIC WORDS. *JAMA: The Journal of the American Medical Association*. 1965. Vol. 191, no. 4. P. 332. URL: <https://doi.org/10.1001/jama.1965.03080040074023> (date of access: 07.11.2023).
60. Thomas K. *Dictionary of Legal Terms*. New York : Barron's Educational Series, 2011. 652 p.
61. Manzhos Y. Sociolinguistic Variation of English Legal Terms Denoting Disturbance of the Peace. *Vіsник Mariupol's'kogo deržavnogo unіversitetu Seriâ Filologîâ*. 2021. Vol. 14, no. 25. P. 211–219. URL: <https://doi.org/10.34079/2226-3055-2021-14-25-211-219> (date of access: 07.11.2023).

ДОДАТКИ

Додаток А

Публікації в наукових та науково-практичних джерелах

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра гуманітарних і соціальних дисциплін

**ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ЛУГАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА»**

Кафедра теорії та практики перекладу

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра романо-германських мов і перекладу

МОВА І МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
IV ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**22 березня 2023 р.
м. Полтава**

5. Козуб Л. С. Способи досягнення адекватності перекладу англійських аграрних термінів. *Філологічні студії: Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету*. 2016. № 15. С. 49–55.
6. Лебідь О. М., Макухіна С. В. Особливості функціонування аграрної термінології в контексті перекладу. *Редакційна колегія*. 2018. С. 81.
7. Сиротин А. С. Специфіка перекладу англійських термінів підмови аграрної галузі у текстах професійного спрямування. *Аллея науки*. 5.9. 2018. С. 39–44.

МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ ТА ПЕРЕКЛАД В ІТ ПРАВІ

Ватраль Ян

здобувачка 1 курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти

спеціальності Філологія

(спеціалізація (035.041 Германські мови та літератури) переклад включно),

перша - англійська))

Полтавського державного аграрного університету

Науковий керівник – Леся Матвієнко,

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін

Полтавського державного аграрного університету

м. Полтава, Україна

lesia.matviienko@pdaa.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0003-1211-3056>

Переклад в галузі ІТ права є актуальним і перспективним напрямком сучасної лінгвістики, оскільки галузь інформаційних технологій належить до наймолодших систем, і з її розвитком, і вдосконаленням з'явилося багато законів та норм права, які відповідають за врегулювання ІТ індустрії. Прогресуючі процеси комп'ютеризації диктують необхідність розуміння не

Медична фармакологічна термінологія – це спеціальний словниковий запас, який використовується в медицині та фармакології для опису механізмів дії лікарських засобів, їх застосування та побічних ефектів.

Переклад медичної фармакологічної термінології є складним завданням, яке вимагає не тільки знань у галузі медицини та фармакології, а й володіння мовою, на яку здійснюється переклад [2]. Ось деякі особливості перекладу медичної фармакологічної термінології:

- Правильний вибір еквівалента. Перекладач повинен вибирати правильний еквівалент для кожного терміна. Деякі терміни можуть мати кілька варіантів перекладу, і перекладач повинен вибрати той, який найкраще відповідає контексту та меті перекладу.

- Врахування різних систем позначень. Існує кілька систем позначень лікарських засобів, які використовуються в різних країнах і регіонах світу. Перекладач повинен враховувати ці відмінності та використовувати правильні позначення для конкретної країни або регіону.

- Розуміння механізмів дії лікарських засобів. Для правильного перекладу медичної фармакологічної термінології необхідно розуміти механізми дії лікарських засобів, їхню фармакокінетику та фармакодинаміку. Це допоможе перекладачеві вибрати правильний термін і зробити переклад точнішим і зрозумілішим.

- Стандартизація перекладу. Існує безліч стандартів і правил, які регулюють переклад медичної фармакологічної термінології. Це важливо для того, щоб переклади були однозначними та зрозумілими для всіх медичних працівників, незалежно від їхнього місця роботи.

- Використання спеціалізованих словників і довідників. Для перекладу медичної фармакологічної термінології необхідно використовувати спеціалізовані словники та довідники, які містять не тільки переклади термінів, а й інформацію про механізми дії лікарських засобів та їх застосування.

- Врахування регіональних відмінностей. Деякі терміни можуть мати різні значення в різних регіонах [5].

Точність перекладу медичних термінів є надзвичайно важливою, оскільки невірне розуміння термінів може призвести до серйозних наслідків у медичній практиці. Тому, перед перекладом термінів необхідно провести детальний аналіз лексичного та семантичного складу термінів, а також звернути увагу на їхнє контекстуальне використання.

Зрозумілість перекладу також має велике значення, особливо в медичній практиці. Медичні фахівці повинні мати можливість зрозуміти терміни, які використовуються у перекладі, а пацієнти - розуміти лікарські рекомендації та інструкції по використанню лікарських засобів. Крім того, належна контекстуалізація термінів є дуже важливою. Це означає, що перекладач повинен знати, як саме будуть використовуватися терміни в медичному контексті, і як їх правильно вживати у залежності від ситуації. Дотримання точності, зрозумілості та належної контекстуалізації є ключовими аспектами при перекладі медичної фармакологічної термінології, що допомагає забезпечити ефективну комунікацію між медичними фахівцями та пацієнтами.

Важливу роль у медичній термінології відіграє латинська мова, оскільки вона є міжнародною мовою науки і знань, включно з медициною і фармакологією. У медичній термінології латинські терміни використовуються для опису анатомічних структур, хвороб, симптомів, методів діагностики та лікування, а також для назв лікарських засобів [3].

Лексико-семантичний аспект медичної фармакологічної термінології включає в себе вивчення значення термінів та їхніх взаємозв'язків у межах дисципліни. Це передбачає вивчення термінів з позицій семантики, синтаксису, морфології та лексики. Крім того, важливим є вивчення етимології термінів, що допомагає зрозуміти їхнє походження та зв'язок із мовами-попередниками [1].

Перекладознавчий аспект медичної фармакологічної термінології пов'язаний з вибором та використанням відповідного еквівалента терміну при перекладі на інші мови. Він передбачає аналіз лексичного та семантичного складу терміну, звернення уваги на контекст його використання, а також на відмінності в медичній термінології різних країн та культур. При перекладі

медичної фармакологічної термінології важливо дотримуватися не тільки точності перекладу, але й його зрозумілості для медичних фахівців, а також пацієнтів. Від цього залежить ефективність комунікації між лікарем та пацієнтом [4].

Джерела та література

1. Христофоренко Т. М. Лексико-семантична група медичної термінології української мови : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Київ, 2013. 198 с.
2. Лінгвістичний аналіз медичної термінології : монографія. С. М. Шевченко, М. О. Калініна, О. В. Морозова та ін. Київ : Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України, 2017. 344 с.
3. Медична термінологія : підручник для студентів медичних вузів / А. О. Дегтярьов, Н. А. Дорофеева, Л. Г. Ємельянова та ін.; за заг. ред. А. О. Дегтярьова. Харків : ФОП Турчин А. М., 2016. 432 с.
4. Капюжна Н. В. Особливості перекладу медичної термінології : монографія. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2011. 263 с.
5. Сірополько Л. Д. Основи перекладу медичних текстів : навч. посіб. Київ : Видавничий дім «Медика», 2008. 240 с.

КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ТА КУЛЬТУРНИЙ АСПЕКТИ СПІЛКУВАННЯ, ЇХ МІСЦЕ В ПЕРЕКЛАДІ

Данилюк Людмила,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри філології та соціально-гуманітарних дисциплін
Полтавського інституту економіки і права
м. Полтава, Україна
lyudanilyuk@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0000-0000-0000>

Додаток Б

Таблиця А. Статистичні дані щодо перекладу англomовних юридичних термінів та документів в ІТ праві

Показник	Значення	Пояснення
Загальна кількість перекладів	10 000-15 000	Зростаюча міжнародна активність у сфері ІТ-технологій.
Відсоток перекладів, виконаних професійними перекладачами	70-80%	Складність завдання, необхідність професійних знань та навичок.
Відсоток перекладів, виконаних самостійно або за допомогою машинного перекладу	20-30%	Спроба заощадити кошти, можливі помилки.
Середній обсяг перекладу	5-10 сторінок	Як правило, невеликий, але може бути і більшим.
Середня вартість перекладу	100-200 доларів США за сторінку	Високі вимоги до якості перекладу.
Розподіл перекладів за галузями	50% - договори; 25% - відносини інтелектуальної власності; 25% - відносини захисту даних	Найбільша потреба в перекладі виникає у цій сфері.
Розподіл перекладів за типами документів	50% - договори; 30% - ліцензійні угоди; 20% - інші документи	Найбільше перекладаються договори та ліцензійні угоди.
Розподіл перекладів за країнами	50% - країни Європи; 30% - країни США; 20% - інші країни	Найбільше перекладів виконується для країн Європи та США.

Додаток В

Таблиця Б. Статистичні дані щодо використання англійської мови в ІТ праві

Показники	Значення
Кількість країн, які використовують англійську мову як мову ІТ права	100+
Кількість країн, які використовують англійську мову як основну мову ІТ права	50+
Частка англомовних юридичних документів в ІТ сфері, %	70-80
Частка англомовних юридичних термінів в ІТ сфері, %	60-70
Частка ІТ компаній, які використовують англійську мову як мову спілкування	80-90%
Частка ІТ-спеціалістів, які володіють англійською мовою на рівні не нижче Intermediate	70-80%
Частка ІТ-освіти, яка надається англійською мовою	60-70%
Частка ІТ-публікацій, які видаються англійською мовою	90-95%
Частка ІТ-конференцій та заходів, які проводяться англійською мовою	80-90%

Додаток Г

24 листопада 2023 рік • Житомир, Україна • Молодіжна наукова ліга

Ватраль Ян Олександрович, здобувач вищої освіти
другого магістерського рівня спеціальності Філологія
Полтавський державний аграрний університет, Україна

Бондаренко Карина Юрївна, здобувач вищої освіти
другого магістерського рівня спеціальності Філологія
Полтавський державний аграрний університет, Україна

Мацюла Ярослав Іванович, здобувач вищої освіти
другого магістерського рівня спеціальності Філологія
Полтавський державний аграрний університет, Україна

Науковий керівник: Матвієнко Леся Григорівна, канд. пед. наук,
доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін
Полтавський державний аграрний університет, Україна

ЗАСТОСУВАННЯ ВІКІ-ТЕХНОЛОГІЙ У ПЕРЕКЛАДІ СПЕЦІАЛЬНИХ ТЕКСТІВ

Вікі-технології можуть бути корисним інструментом у перекладі спеціальних текстів з наступними можливостями. З використанням Вікі-платформ у поєднанні з технологіями штучного інтелекту та машинного навчання, можливість автоматизованого перекладу певних фраз або термінів значно зросла [1]. Це дозволяє прискорити процес перекладу та покращити точність. Також Вікі-технології дозволяють вносити зміни в переклади в реальному часі, що особливо важливо при роботі з динамічною інформацією. Інформація в спеціальних текстах може швидко змінюватися, і Вікі допомагає тримати переклади актуальними. Вікі-застосунок надає можливість взаємодії з користувачами, які можуть вносити пропозиції та виправлення, що поліпшує якість перекладів та дозволяє постійно вдосконалювати процес.

Розглянемо способи застосування Вікі-технологій у перекладацькій діяльності зі спеціальними текстами.

Колективна робота.

Вікі-платформи дозволяють декільком користувачам спільно працювати над документами. Це особливо корисно при перекладі складних або технічних текстів, де може бути корисно об'єднати різні знання та навички.

Приклад. Група перекладачів, інженерів та експертів створює сторінку на вікі для перекладу технічної документації для нового продукту. Різні учасники можуть додавати свої внески та виправлення, щоб створити повний та точний переклад.

Історія змін.

Вікі-системи автоматично зберігають історію змін, що дозволяє відслідковувати етапи перекладу, редагування та внесення змін. Це полегшує аудит та забезпечує якість перекладу.

Приклад. Під час перекладу медичного наукового тексту на Вікі-платформі зберігається історія змін, що дозволяє переглядати, коли і які частини тексту були відредаговані. Це полегшує виявлення та виправлення помилок.

Коментарі та обговорення.

Цифровізація науки та сучасні тренди її розвитку

Вікі-технології дозволяють користувачам обговорювати конкретні аспекти перекладу або виразити свої думки. Це полегшує вирішення питань та уточнення термінології.

Приклад. Під кожним абзацом на сторінці перекладу Вікі можуть бути коментарі, де перекладачі обговорюють труднощі та непорозуміння. Це допомагає уточнювати термінологію та досягати консенсусу.

Використання глосаріїв та термінологічних баз даних.

Вікі може включати глосарії та термінологічні бази даних, які полегшують коректне використання термінів у перекладі.

Приклад. Вікі-сторінка містить посилання на глосарій та термінологічну базу даних, де перекладачі можуть перевіряти та коригувати терміни, щоб забезпечити їхню правильність та узгодженість.

Швидкі зміни та оновлення.

За допомогою Вікі-технологій, перекладачі можуть швидко оновлювати переклади відповідно до нових інформаційних або технічних змін.

Приклад. Під час розвитку програмного забезпечення вікі може служити платформою для швидкого оновлення перекладу інтерфейсу чи документації у зв'язку зі змінами в програмі.

Спільнота фахівців.

Вікі може об'єднати спеціалістів у певній галузі, щоб працювати над спільними перекладами. Це може покращити якість перекладу завдяки залученню експертів з різних областей.

Приклад. Група лінгвістів, медичних експертів та інженерів створює спільну Вікі-сторінку для перекладу медичних досліджень. Кожен фахівець вносить свій внесок, щоб забезпечити точність та специфічність перекладу.

Можливості для навчання та підвищення кваліфікації.

Вікі-платформа може служити інструментом для обміну знаннями та навичками між перекладачами, що дозволяє підвищувати кваліфікацію та вирішувати труднощі у процесі перекладу.

Приклад. Вікі може включати навчальні розділи, де перекладачі можуть ділитися своїм досвідом та вивчати нові терміни чи специфічні аспекти перекладу в даній області.

Під час роботи з Вікі-технологіями перекладачі можуть скористатися кількома рекомендаціями, щоб оптимізувати свою роботу та покращити якість перекладу.

1. Активна участь в спільноті. Активно приймайте участь у дискусіях та обговореннях з іншими перекладачами. Співпраця із спільнотою може привести до виправлення непорозумінь та спільного вирішення труднощів у перекладі.

2. Редагування з обґрунтуванням. Кожну зміну у перекладі супроводжуйте коментарем, який пояснює ваш вибір та джерело інформації. Це сприяє зрозумінню вашого підходу та дозволяє іншим перекладачам легше взаємодіяти з вашою роботою.

3. Створення та оновлення глосарію. Виділіть час на створення та оновлення глосарію з термінами, які часто зустрічаються у вашій області перекладу. Це сприятиме узгодженості та уникненню термінологічних розбіжностей.

4. Регулярне відстеження змін та оновлень. Періодично перевіряйте історію змін, щоб відстежувати оновлення та внесені зміни іншими перекладачами. Це

дозволить вам бути в курсі останніх подій та підтримувати актуальність перекладу.

5. Використання інструментів перевірки правопису та стилю. Використовуйте інструменти перевірки правопису та стилю для покращення лінгвістичної якості вашого перекладу. Багато вікі-платформ надають такі інструменти або дозволяють їх інтегрувати.

6. Особистий кабінет перекладача. Якщо Вікі-платформа має функцію особистого кабінету, використовуйте її для відстеження своєї роботи, персональних цілей та взаємодії з іншими користувачами.

7. Створення навчального матеріалу. Якщо у вас є експертні знання у певній галузі, розгляньте можливість створення навчального матеріалу чи пояснень для інших перекладачів. Це може покращити рівень загальної компетенції спільноти.

Використання вікі-технологій у перекладі спеціальних текстів сприяє ефективній співпраці перекладачів, полегшує відстеження та виправлення змін, покращує використання термінології, створює можливості для навчання та підвищення кваліфікації, а також сприяє формуванню спільної експертної спільноти. Зазначені рекомендації допомагають перекладачам максимально використовувати переваги вікі-середовища для досягнення високої якості перекладу в спеціальних галузях.

Інтеграція Вікі-технологій у процес перекладу спеціальних текстів може значно полегшити та покращити результати роботи перекладачів у цій області [2]. Вікі-технології залишаються актуальним та потужним інструментом для ефективного та точного перекладу спеціальних текстів в умовах швидкозмінного інформаційного середовища.

Список використаних джерел:

1. Pym A. Wikis in Translation: A Comparative Analysis of Six Wikis. *Translation Spaces*. 2013. №2. С. 50-71.
2. Cabré M. T. Terminology and Translation. In *Handbook of Terminology*. John Benjamins Publishing Company. 2016. pp. 503-520.